دانشگاه آزاد اسلامی واحد اهر
فصلنامه‌ی علمی فضای جغرافیایی

سال بیست‌وسوم، شماره‌ی ۸۲
تابستان ۱۴۰۲، صفحات ۳۳-۱

DOI:10.52547/GeoSpa.23.2.1

محمدرضا قربانیان تبریزی[۱]
* محمدرضا پورمحمدی[۲]
کریم حسین زاده دلیر[۳]

ارزیابی فضاهای عمومی شهری با رویکرد فضای عمومی خلاق با استفاده از مدل SWOT (مطالعه موردی :کلان‌شهر تبریز)[۴]

تاریخ دریافت: ۱۳۹۷/۰۵/۱۶ تاریخ پذیرش: ۱۳۹۷/۰۸/۱۵

چکیده

در رویکردهای نوین به شهر، شهر خلاق به‌عنوان یک روش راهبردی در عرصه تفکر برنامه‌ریزی و اجرای طرح‌های شهری مطرح‌شده است. این رویکرد به چگونگی ورود خلاقانه شهروندان به عرصه‌های مختلف مواجهه بامسائل مرتبط با شهر می‌پردازد ودرجهت تحقق مؤلفه‌های اندیشه حق به شهر(حکمرانی شهری، شمول اجتماعی، تنوع فرهنگی در شهر و آزادی‌های اجتماعی و حق دسترسی به خدمات شهری برای تمامی ساکنان شهر) گام برمی‌دارد. ارتباطی قوی بین فضا و خلاقیت وجود دارد. افراد خلاق نیاز به فضایی برای زندگی ،کار،الهام بخشی و نمایش کارهای خوددارند. در این میان فضاهای عمومی می‌توانند نقش بسیار مهمی را بر عهده داشته باشند. این مقاله به دنبال پاسخگویی به این سؤال اساسی است که نقاط قوت، ضعف،فرصت‌ها و تهدیدهای پیش روی فضاهای عمومی جهت رسیدن به فضای عمومی خلاق کدام‌اند و کدام شاخص‌ها بیشترین تأثیرگذاری را در جهت ارتقاء فضاهای عمومی به فضای عمومی خلاق دارا می‌باشند؟ مقاله حاضر از نوع تحقیق کاربردی بوده و به روش کیفی انجام‌شده است. جامعه آماری تحقیق شامل ٦٠ نفر از اساتید، صاحب‌نظران حوزه برنامه‌ریزی شهری و مدیران اجرایی است که از بین دانشگاه‌های مختلف شهر تبریز و شهرداری تبریز به روش نمونه‌گیری هدفمند و در دسترس انتخاب و

۱- دانشجوی دکتری گروه جغرافیا وبرنامه ریزی شهری ، دانشگاه آزاد اسلامی ، مرند ،ایران.
۲-گروه جغرافیا،دانشکده برنامه ریزی وعلوم محیطی،دانشگاه تبریز،تبریز،ایران(نویسنده مسئول). pourmohamadi@tabrizu.ac.ir
۳- گروه جغرافیا وبرنامه ریزی شهری، دانشگاه آزاد اسلامی ، مرند ،ایران.
٤- این مقاله برگرفته از رساله دکتری تحت عنوان « بررسی و ارزیابی فضاهای عمومی با رویکرد شهر خلاق، (مطالعه موردی: کلانشهر تبریز)» دانشگاه تبریز است.

[Downloaded from geographical-space.iau-ahar.ac.ir on 2026-11-28]

بررسی‌شده و تنظیم نهایی فهرست ارائه‌شده نیز با استفاده از تکنیک دلفی و به‌صورت ترکیب پاسخ‌های مشابه و حذف پاسخ‌های حاشیه‌ای انجام‌شده است. با توجه به یافته‌های تحقیق ازنظر درجه‌بندی و مقایسه فضاهای عمومی بررسی‌شده در این تحقیق فضاهای عمومی پارک ائل‌گلی، محوطه شهرداری مرکز، میدان صاحب‌الامر، میدان قطب،مجتمع لاله پارک و سنگفرش ولیعصر با توجه به جمع امتیاز نهایی ۲ تا ۳ در سطح متوسط و سنگفرش تربیت با توجه به جمع امتیاز نهایی ٤ ازنظر عوامل داخلی در سطح عالی ازلحاظ فضای عمومی خلاق می‌باشند که همگی با اتخاذ تدابیر و سیاست‌های لازم قابلیت ارتقاء به فضای عمومی خلاق را دارا می‌باشند. همچنین از میان عوامل بررسی‌شده، وجود سامانه حمل‌ونقل مناسب برای رفاه عموم و دسترسی آسان، فرسایش ناشی از گذشت زمان، سابقه تاریخی قوی، چند عملکردی بودن، مداراگر بودن به روی همه گروه‌ها و اقشار، امنیت و ایجاد بستر خلق رویدادهای متنوع از مهم‌ترین عوامل در ارتقاء فضاهای عمومی به فضای عمومی خلاق شناسایی گردیدند.

کلیدواژه : شهر خلاق، فضای عمومی شهری، فضای عمومی خلاق، حق به شهر، SWOT.

مقدمه

برای اولین بار در تاریخ، جمعیت جهان در سال ۲۰۰۸ به نقطه‌ای رسید که بیش از نیمی از آن(حدود ۳/۳ میلیارد نفر) در نقاط شهری زندگی می‌کردند و پیش‌بینی می‌شود که تا سال ۲۰۳۰ این رقم به حدود ۵ میلیارد نفر خواهد رسید. این امر در حالی است که رشد جمعیت شهری در آفریقا و آسیا بین سال‌های ۲۰۰۰ و ۲۰۳۰ دو برابر خواهد شد(Brown & Kristiansen, 2009). در ایران، نیز میزان شهرنشینی طی هشت دوره سرشماری به‌شدت افزایش‌یافته است (Statistics of Iran, 2016). این افزایش جمعیت شهری(زندگی شهرنشینی) هرچند توانسته پتانسیل اقتصادی شهرها را برجسته نماید، اما در کنار مزایای خود هزینه‌های انسانی و محیطی بی‌شماری را به شهرها تحمیل کرده است. بخش قابل‌توجهی از ساکنان جدید شهرها را فقرای شهری شکل داده‌اند که در شرایطی نامناسب، آلوده و مخاطره‌آمیز زندگی می‌کنند. معضلی به نام اسکان غیررسمی رو به افزایش است و ساکنان شهرها در ابعاد متفاوت از تعارضات اجتماعی رنج می‌برند و حقوق شهرنشینی شهروندان در بسیاری از موارد نادیده گرفته می‌شود (UN-HABITAT & UNESCO, 2006). در ایران نیز به شکلی مشابه، نابرابری‌های موجود در عرصه عمومی شهر چون فقر و طرد اجتماعی، تبعیض جنسیتی ،خشونت و انسداد اجتماعی و ... به سر حد مسائل شهری رسیده‌اند(Rahbari & Share, 2014 ; Moeidfar, 2011) . ازاین‌رو ایجاد یک چارچوب قانونی و سیاسی به‌منظور شکوفایی برابری و عدالت اجتماعی، چالش اصلی پیشروی سیاست‌گذاران شهری در ایران محسوب می‌شود که در حقیقت بخش بزرگی از آن در فضاهای عمومی شهر تجربه می‌شود(Lopez & Camanho, 2013). اغلب کیفیت فضاهای عمومی نشان‌دهندهٔ کیفیت کلی زندگی شهری است، برای همین در ادبیات طراحی شهری و برنامه‌ریزی شهری به اهمیت فضاهای عمومی تأکیددارند(Carmona et al., 2008;Carr et al., 1992; Madanipour, 1999; Sorkin, 1992; Worpole & Knox, 2007). بی‌تردید محیط شهری موفق محیطی است که

[Downloaded from geographical-space.iau-ahar.ac.ir on 2026-11-28]

استعدادها را پرورش داده و جذب می‌کند؛ شهری که مولد تحقیق و پژوهش بوده و قادر است بخش‌های جدیدی را به ابعاد اقتصادی، فرهنگی و اجتماعی مدیریتی شهر بیفزاید و فرصت‌های جدیدی را بدین شکل برای شهرها در مقیاس ملی و فراملی ایجاد کند. فلسفه شهر خلاق، آن است که در هر شهری همیشه ظرفیتی بسیار بیش‌تر ازآنچه در وهله اول به تصور می‌آید، وجود دارد .شهر خلاق، از مفاهیم جدید در عرصه مدیریت شهری می‌باشد که با مفاهیم کارآفرینی نیز قرابت معنائی دارد (Rahimi et al., 2013). خلاقیت در شهر باعث رهایی از بن‌بست‌های مدیریتی و کالبدی و پیاده‌سازی دو اصل مشارکت وکارآیی که از شاخص‌های اصلی در حوزه حکمروایی شهری می‌باشد، می‌گردد.همچنین، ایده شهر خلاق برای مدیران، برنامه ریزان و شهرسازان باعث گسترش افق دید و تحلیل راهکار در مواجهه با مسائل شهر می‌شود و به تنوع علایق و عقاید در پهنه شهر احترام می‌گذارد .درنهایت شهر خلاق باعث ساری و جاری شدن تفکرات شهروندان برای بهتر شدن محیط زندگی و ارتقاء کیفیت زندگی آنان می‌گردد. بنابراین در راستای تداوم و افزایش سرعت پیشرفت‌های علمی و تکنولوژیک شگرفی که کشور ما در سال‌های اخیر داشته است، لزوم توسعه شهرهای فعلی ایران با تأکید بر شهرهای خلاق امری ضروری و حیاتی است(Rahimi et al., 2013) . ارتباطی قوی بین فضای عمومی و شهر خلاق وجود دارد.افراد خلاق نیاز به فضایی برای زندگی ،کار،الهام بخشی و نمایش کارهای خوددارند. با ایجاد فضاهای باثبات و مطمئن برای هنرمندان،افراد و کسب‌وکارهای خلاق مجبور به جابجایی و مهاجرت نمی‌شوند که خود می‌تواند تهدیدی برای بقاء خلاقیت و نوآوری باشد. بنابراین فراهم کردن فضاهای باثبات و اطمینان‌بخش برای این افراد ضروری است. در این میان فضاهای عمومی می‌توانند نقش بسیار مهمی را بر عهده داشته باشند(Mohammadi & Majidfar, 2010). برنامه-ریزان و طراحان شهری، نقش مهمی در ساخت فرهنگ شهر و ایجاد شرایط برای خلاقیت ایفا می‌کنند. تصمیمات آن‌ها تأثیر بسزایی بر چگونگی هدایت زندگی ما و ابراز ارزش‌های فرهنگی فردی و جمعی‌مان دارد. تنوع در فضای عمومی بنابِ قول جان جاکوبز، مانند یک کلید عمل می‌کند. وی چهار شرط مهم را در مورد فضای عمومی مشخص نمود که عبارت‌اند از تنوع در فعالیت؛ وضعیت مناسبی از شکل شهری؛ تنوع ساخت‌وساز و از همه مهم‌تر توده مردم (Zargani & Eskandarian , 2014). فضای عمومی از مزایا و ویژگی‌هایی برخوردار است که می‌تواند نقش بسیار مهمی در ایجاد شهر خلاق داشته باشد، سرزندگی ،تنوع، جذابیت، ارزش اقتصادی و مشارکت و به دنبال آن ارتقای کیفیت زندگی شهروندان (Kalantari et al., 2012).

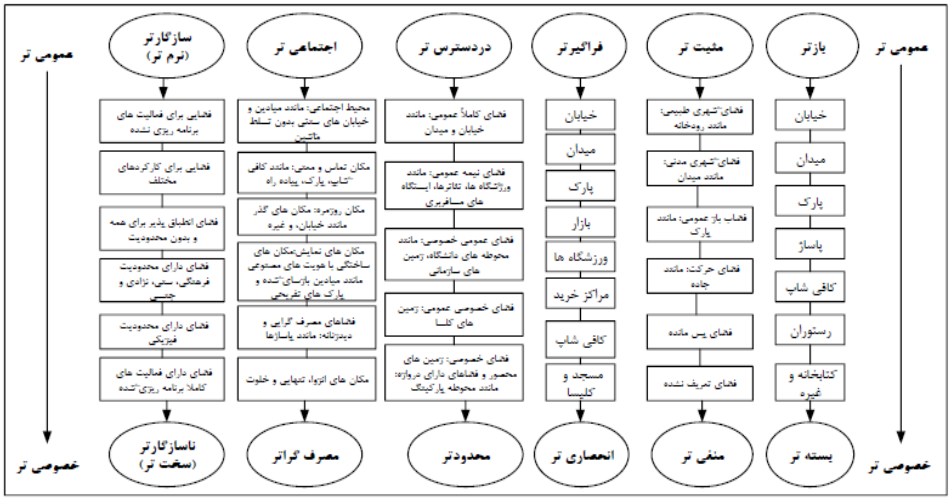
مبانی نظری

مفهوم‌سازی فضای عمومی خلاق

تعریف جدیدی از فضای عمومی توسط اشرفی و همکاران ارائه‌شده است که قابلیت شمول به طیف وسیعی از فضاهای شهری را داشته باشد .تعریف ارائه‌شده به این صورت است:فضای عمومی معاصر، اصطلاحی کلی شامل مکان‌های عمومی، فضاهای عمومی فیزیکی و فضاهای عمومی مدنی است که طیف وسیعی از فضاهای عمومی

[Downloaded from geographical-space.iau-ahar.ac.ir on 2026-11-28]

سنتی(مانند خیابان و میدان) و فضاهای عمومی جدید(مانند پاساژها، کافی‌شاپ‌ها و غیره) را در برمی‌گیرد و مجموعه این فضاها منجر به شکل‌گیری عرصه عمومی شهری می‌شود .میزان عمومیت فضای عمومی، با توجه به شرایط تاریخی جامعه، حکومت سیاسی، شرایط اقتصادی(نیروهای سیاسی و بازار)، سنت‌های فرهنگی و تجربه شخصی از فضا متفاوت است .یک فضای عمومیِ شهری هر چه باز تر، مثبت‌تر، فراگیرتر،در دسترس تر، اجتماعی‌تر و سازگارتر(نرم‌تر) باشد، میزان عمومیت آن نیز بیشتر خواهد بود(Ashrafi et al., 2014).

شکل ۱: الگوی نظری گونه شناسی فضاهای عمومی معاصر با توجه به میزان عمومیت فضا ، (Ashrafi et al., 2014)

Figure 1: The theoretical model of the typology of contemporary public spaces according to the degree of generality of the space

فضاهای باز در ایجاد حس اعتماد و اطمینان به مردم کمک کرده و باعث افزایش حس همبستگی و تعلق در مردم می‌شوند در حقیقت این فضاها ، فراتر از مکان‌هایی صرفاً برای تفریح هستند(Goodman and Freund , 1968; Rafeian & Seifayi 2004). روگرس[5] معتقد است که امروزه شهرهای بزرگ اغلب توسط فضاهای عمومی وسیعشان شناخته می‌شوند و فضاهای عمومی ،در مقولاتی نظیر ایجاد و تقویت غرور شهری،افزایش گردشگران و سرمایه‌گذاری اقتصادی و کمک در ایجاد سلامتی و بهبود کیفیت زندگی، نیز به شهرها سود رسانده‌اند(Rogers, 2003; Rafeian & Seifaei, 2004) و نقش عمده‌ای در الگوهای برنامه‌ریزی شهری و اجتماعی کردن محلات دارند. در شهرهای با توسعه شتابان،علیرغم شباهت در خیابان‌های عمومی شهری و ساختارهای مصنوعی ویژه آن‌ها، فضاهای عمومی با تغییر بنیادی در ساختار فیزیکی خود مواجه‌اند به‌طوری‌که معنا و اهمیت این فضاها در اقتضائات رشد سریع آن‌ها گم‌شده و کمیت و کیفیت فضاهای عمومی روبه‌زوال گذارده است.می‌توان بر این واقعیت تأکید کرد که رشد سریع شهرها، بخصوص در کشورهای درحال‌توسعه ،منجر به زوال عملکردی فضاهای عمومی در نیمه دوم قرن بیستم و به‌خصوص از اواخر دهه ۱۹۸۰، شده است(Rafeian & Seifaei, 2004). با توجه به نقش عمده‌ای که فضاهای

5-Rogers

[Downloaded from geographical-space.iau-ahar.ac.ir on 2026-11-28]

عمومی در توسعه پایدار شهرها ایفا می‌کنند، در ادبیات نوین طراحی و برنامه‌ریزی شهری بر اهمیت احیاء و بازشناسی فضاهای عمومی(Tibbaids,1992; Sorkin,1992; Vernez Moudon,1992; Glazer and lilla,1987; Worpole,1992) به‌عنوان مکان‌هایی که تعاملات اجتماعی و تجارب زندگی شهری در آن‌ها رخ می‌دهد(Madanipour,1999) به‌صورت مکرر تأکید شده است.یک فضای شهری می‌تواند متناسب با نیازهای زمانی و مکانی افراد جامعه ،خصلت مطلوب یا نامطلوب پیدا کند(Golany and ojima,1996). بسیاری از نظریه‌پردازان شهرسازی معتقدند که فضاهای عمومی شهری به‌عنوان یکی از اجزای اصلی،نقش بااهمیتی در شهر سالم دارند.این عقیده فراتر از نقش کارکردی فضاهای عمومی است که معطوف به زمانی است که این فضاها ،سرمایه اجتماعی را درزمانی که تعاملات اجتماعی زیادی در این مکان‌ها به وقوع می‌پیوندد، افزایش می‌دهند(Pasaogullari & Doratil, 2004). در مفاهیم نظری مرتبط، دامنه وسیعی از کارکردهای فضاهای عمومی نظیر نقش توسعه یکپارچگی اجتماعی در قالب فرصت سازی برای رویارویی افراد جامعه،تقویت کارکردهای سیاسی جامعه به‌واسطه ایجاد و تقویت انجمن‌های آزاد در یک دموکراسی اجتماعی ،عرصه‌ای جهت بروز نمایش‌ها و جشن‌های فرهنگی واسطه‌ای که هویت‌های خصوصی و گروهی در آن توسعه می‌یابند(:Mitchell, 1996) و عرصه‌ای جهت دسترسی عمومی و تمایزی از فضاهای خصوصی،مورد مباحثه و جدل قرارگرفته است(Berman,1986; Mitchell, 1996). اهمیت فضاهای عمومی در مطالعات سیاست‌های شهروندی نیز تأکید شده است،تا جایی که آن را در جهت عملی شدن سیاست‌های شهری لازم و ضروری می‌دانند. لوفور[6] معتقد است که هر جامعه‌ای در تاریخ خود فضای اجتماعی مشخصی را ایجاد کرده که در این فضاها به کلیه نیازهای متنوع جامعه از تولیدات اقتصادی تا محصولات اجتماعی پاسخ داده می‌شده است(Hayden,1997). این توجه آشکار می‌سازد که چگونه فضای عمومی از طریق فرایندهای اجتماعی تولید می‌شود و چگونه به رفتار سیاسی، جمعی و اجتماعی ما شکل می‌دهند. ما فضا را با دیگران تقسیم می‌کنیم و از این طریق با افرادی که دارای نژاد، مذهب، عقیده و سیاست و فرهنگ‌های متنوعی هستند، همزیستی می‌کنیم(Walzer,1986). علاوه بر این‌که استفاده از فضاهای عمومی ارزش‌های متعالی اجتماعی نظیر فستیوال‌های مردمی، اجتماعات، وقایع فرهنگی، تظاهرات سیاسی و مکانی(جهت تمرین دموکراتیک مانند آزادی انجمن) را نیز نشان می‌دهند(Aref & Meyers, 2003). خلاقیت محصولی از ایده‌های جدید تخیلی است که شامل نوآوری رادیکال و یا راه‌حلی برای یک مشکل و همچنین یک فرمول رادیکال از مشکلات است.درواقع خلاقیت یعنی به‌کارگیری توانایی‌های ذهنی برای ایجاد یا تبلور یک فکر یا مفهوم جدید که برخی نیز آن را به ترکیب ایده‌ها یا ایجاد پیوستگی بین آن‌ها تعبیر کرده‌اند(Shahabian & Rahgozar, 2012). مفهوم خلاقیت اساساً ریشه در ویژگی‌های انسانی دارد که جنبه‌های روان‌شناسانه و عصب شناسانه آن کاملاً در علوم مرتبط با آن به‌ویژه روان‌شناسی تعریف و تشریح شده است و در آنجا خلاقیت نوعی تفکر باصفت واگرایی است که در موقعیت‌های تازه و مبهم بروز می‌کند و پاسخ‌های

6- Henri lefebvre

[Downloaded from geographical-space.iau-ahar.ac.ir on 2026-11-28]

غیرمعمول را به وجود می‌آورد(Pratt, 2008) و باعث منحصربه‌فرد شدن ویژگی‌های مکانی می‌شود(Pratt, 2010) و این صفت منحصربه‌فرد شدن شهر در مقوله رقابت اقتصادی، دست‌مایه اصلی شکوفایی و رونق شهرها در ساختار جهانی اقتصاد است. بنابراین خلاقیت در ساختار مفهومی ایده شهر خلاق ابعاد فرهنگی-اجتماعی، اقتصادی و روان‌شناسانه را همه باهم دارد و حائز معنایی بسیط و چندبعدی است .فلوریدا خاطرنشان می‌کند که فراگیر شدن ویژگی خلاقیت به دلیل سر برآوردن چیزی است که او آن را عصر خلاقیت یا دوران استعداد می‌نامد .دیگر متخصصان به چرخش خلاقیت در آنچه اقتصاد جدید،خلاق نامیده می‌شود اشاره می‌کنند که به‌عنوان برشی از اقتصاد پسامدرن انگاشته می‌شود(Pratt, 2009).

در رویکردهای نوین به شهر،شهر خلاق، به‌عنوان یک روش راهبردی در عرصه تفکر برنامه‌ریزی و اجرای طرح‌های شهری مطرح‌شده است.با توجه به تغییرات بسیار عمیقی که در محیط شهر در حال وقوع است. خلاقیت مسئولین، صاحبان مشاغل و ساکنین شهر، یک عامل حیاتی در حل بسیاری از مسائل شهر به شمار می‌رود. همچنین این رویکرد به چگونگی ورود خلاقانه شهروندان به عرصه‌های مختلف مواجهه بامسائل مرتبط با شهر می‌پردازد(Khansefid, 2012) و در جهت تحقق مؤلفه‌های اندیشه حق به شهر(حکمرانی شهری، شمول اجتماعی، تنوع فرهنگی در شهر و آزادی‌های اجتماعی و حق دسترسی به خدمات شهری برای تمامی ساکنان شهر) گام برمی-دارد(Rafeian & Alvandipour, 2016). فلسفه شهر خلاق آن است که در هر شهری همیشه ظرفیتی بسیار بیشتر ازآنچه در وهله اول تصور می‌شود، وجود دارد. اگر بتوان شرایطی فراهم نمود که مردم بتوانند بر اساس تخیلات بلند پروازانه فکر، برنامه‌ریزی و عمل کنند و فرصت‌های توسعه به‌طور مداوم تکامل یابد، می‌توان به تحقق شهر خلاق نزدیک‌تر شد. این فرصت‌ها می‌توانند دربرگیرنده اقدام‌هایی برای تولید ثروت و افزایش بازده اقتصادی، ارتقای زیبایی‌های بصری در محیط شهری یا حل مسائل اجتماعی باشند(Saeedi, 2019) شهرهای خلاق شهرهایی هستند که قادرند راه‌حل‌های جدیدی برای مشکلات روزمره‌شان ارائه دهند(Rabbani khourasghani et al.,2011). مفهوم دیگر شهرهای خلاق ، بر تولیدات فرهنگی متمرکز است (Qurchy, 2012:7). مفهوم دیگر بر ظرفیت و توانایی شهر برجذب سرمایه انسانی خلاق تأکید می‌کند(Costa et al, 2007).جایی که شهرها، متنوع و سرشار از تعامل و همچنین مملو از مشکل هم هستند، تجمعات بزرگ انسان‌ها ذاتاً پیچیده است، و برای برقرار کردن و توسعه دادن یک شهر نظم شهری پایه، مردم در شهرها مجبور بوده‌اند، خلاق باشند. بنابراین شهرها به‌طور فزاینده‌ای از مفاهیم شهر خلاق(Landry, 2012)، طبقه خلاق با تأکید بر اهمیت فرهنگ و هنر در بافت های شهر استفاده می‌کنند (Cook & Lazzeretti, 2008). درواقع متغیرهای شهر خلاق عبارت است از فناوری، استعداد و سطح تحمل که در بین طبقه خلاق بسیار پراهمیت و بارزتر می‌باشند. اگرچه این سه متغیر به‌تنهایی منجر به خلاقیت نمی‌شود، ولی آن‌ها به‌عنوان عوامل جذب‌کننده و شکل‌دهنده به شهر و قرار دهنده آن به سمت شهر خلاق عمل می‌کنند(Florida, 2002). شهر خلاق یک مجتمع شهری را توصیف می‌کند که بر مبنای یک زیرساختی فرهنگی و اجتماعی محکم بناشده است (Tavakkoli & Hoseinpour, 2012). هدف شهر خلاق، مشتمل برجذب نهادها، افراد و شرکت‌های خلاق در

[Downloaded from geographical-space.iau-ahar.ac.ir on 2026-11-28]

فعالیت‌های مرتبط با شهر و همچنین ایجاد زمینه درک و همچنین ایجاد زمینه درک شهر به‌عنوان یک پدیده خلاق است. این امور، از طریق تشویق سازمان‌های خلاق، برای جذب در مجموعه مدیریت شهری و تشویق و مشارکت افراد خلاق در تصمیم‌گیری‌ها و افزایش اثر این تصمیمات در محیط شهری است(Khansefid, 2012). تغییر پارادایمی از مدیریت و حکومت شهری به‌حکم روایی شهری ونیز نقش کانونی اجتماع محلی در شکل‌گیری شهر خلاق که خود مظهر حضور و فعالیت و بالفعل شدن استعدادهای اجتماع محلی وهمه بازیگران در عرصه توسعه و اداره شهری است مؤثر بوده است(Ghorbani et al., 2013). درواقع شهر خلاق، قدرت را از مسئولان، مدیران و نهادها به سرمایه اجتماعی و شهروندانی منتقل می‌کند که باید فعالانه در فرایند برنامه‌ریزی شرکت کنند و ایده‌های موردنظرشان را در ساخت، طراحی، حمل‌ونقل و... به‌کارگیرند (Vlachopoulou & Deffner , 2011).

جدول ۱- چارچوب شکل‌گیری شهر خلاق

Table 1- Creative city formation framework

شاخص‌های شهر خلاق		زیرساخت‌های شهر خلاق	ارکان شهر خلاق
ابتکار	انعطاف‌پذیری	بسترهای دانش	مردم
خطرپذیری	مشارکت و امکانات محلی	صنعت-صنایع با فناوری بالا	بنگاه‌های اقتصادی
تکنولوژی	رهبری	بسترهای اجتماعی	فضا
استعداد	مداراگری	هنر و فرهنگ	پیوندها و ارتباطات
زیرساخت‌های پشتیبان خلاقیت	دارایی‌ها و میراث فرهنگی		چشم‌انداز و آوازه
کیفیت زندگی			

منبع: (Acs & Megyesi, 2009; Bowen, et al., 2008; Correia & da Silva Costa, 2014; Florida, 2002; Kern & Runge, 2009; Kloudova & Stehlikova, 2010; Van der Spoel et al., 2015; Rahimi et al, 2013; Kalantari et al., 2016; Shafeie et al, 2013)

شهر خلاق مکانی برای رشد و نمو خلاقیت‌ها است. شهر خلاق منزلی برای خلاقیت‌های هنری، نوآوری‌های علمی وفناورانه و صدای رسای فرهنگ‌های رو به رشد است. شهری که همه پتانسیل‌های خلاق خود را جامهٔ عمل می‌پوشاند و پرچم‌دار فعالیت‌های فرهنگی و توسعه‌ای است. شهر خلاق، یک شهر نیرومند ازلحاظ یادگیری فرهنگی و بین فرهنگی است. در این شهر، هر شهروند به استفاده از ظرفیت‌های علمی، فنی، هنری و فرهنگی خود، اطمینان خاطر دارد(Ebrahimi, 2008).

[Downloaded from geographical-space.iau-ahar.ac.ir on 2026-11-28]

مفهوم حق به شهر

مفهوم حق به شهر[۷] که برای اولین بار در سال ۱۹٦۸ توسط هنری لوفور طرح شد، پارادایمی نظری و عملی است که از پتانسیل لازم جهت ارزیابی رادیکال سیاست‌های شهری برخوردار است. این مفهوم چارچوبی برای بحث در مورد حقوق و مسئولیت‌های مدنی را فراهم می‌آورد. حق به شهر ابزار لازم برای ایجاد تغییرات شهری و خلق شهری است که تمامی ساکنانش، شهروند و نه شهربند محسوب می‌شوند. مفهوم حق به شهر، شامل تعلق یافتن شهر به شهروندان و مشارکت آنان در امور شهری است. ازاین‌رو مهم‌ترین مقولات پیش روی این مفهوم در خلق فضای شهری باکیفیت شامل حکمرانی شهری؛ شمول اجتماعی؛ تنوع فرهنگی در شهر و آزادی‌های اجتماعی و حق دسترسی به خدمات شهری برای تمامی ساکنان شهر است(Rafeian & Alvandipour, 2016). در میان آثار زیاد و متنوعی که از آن‌ها پارامترهای کیفیتی محیط زندگی و فضاهای شهری استخراج‌شده است به نظریات چند نظریه‌پرداز و سازمان‌های فعال در عرصه طراحی شهری اشاره خواهد شد.

جین جیکوبز[۸] در سال ۱۹٦۱ در کتاب «مرگ وزندگی شهرهای آمریکایی» پنج معیار را برای مطلوبیت محیط بیان می‌کند(Rafeian et al.,2012).ملحوظ داشتن فعالیت‌های مناسب پیش از توجه به نظم بصری محیط استفاده از کاربردی مختلط چه به لحاظ تنوع استفاده و چه ازنظر حضور ابنیه با قدمت‌های مختلف در یک ناحیه، توجه به عنصر خیابان، نفوذپذیر بودن (قابل‌دسترس بودن) بافت و اختلاط اجتماعی و انعطاف‌پذیر بودن فضا. کوین لینچ [۹] در سال ۱۹۸۱ ارتقاء کیفیت زندگی شهری را درگرو پنج معیار و دو فوق معیار اعلان می‌دارد(lynch, 2002; Rafeian et al., 2012). سرزندگی، امکان بقای زیست‌شناختی و جامعه‌شناسی انسان در محیط شهر، نقش انگیزی ذهنی و معنادار بودن مکان‌های شهری، دسترسی و سهولت نفوذ فیزیکی به بخش‌های مختلف بافت شهری، کنترل و نظارت و فراهم بودن امکان انتخاب و مداخله شهروندان در امور مرتبط با مدیریت و استفاده از عرصه همگانی، سازگاری و انطباق فرم شهری با فعالیت‌های گوناگون و رفتارهای مختلف، کارایی و کارا بودن هر یک از معیارهای فوق با توجه به هزینه، عدالت و پرداخته شدن هزینه معیارها از طریق سازمان یا طبقه اجتماعی که باید برای آن هزینه کنند. همچنین به دنبال این صاحب‌نظران، یان بنتلی [۱۰]و همکارانش، در کتاب «محیط‌های پاسخ‌ده»، هفت معیار را برای ایجاد محیط‌های پاسخ‌ده بیان کرده‌اند که عبارت‌اند از: نفوذپذیری، گوناگونی، خوانایی، انعطاف‌پذیری، تناسبات بصری، معنای حسی و تعلق، که در سال ۱۹۹۰ به دلیل نارسایی و کمبود مفاهیم در این عوامل، یان بنتلی سه معیار دیگر را به این عوامل افزود: کارایی در مصرف انرژی، نگهداری از اکوسیستم‌ها، پاکیزگی(به حداقل رساندن آلودگی هوا) (Bentley et al., 2003). در سال ۲۰۰۰، در کتاب « به کمک طراحی»

7- Right to the city
8 -Jan Jacobs
9-Kevin Lynch
10-Yan Bentley

[Downloaded from geographical-space.iau-ahar.ac.ir on 2026-11-28]

کاری از وزارت محیط، حمل‌ونقل و مناطق و کمیسیون معماری و محیط مصنوع، مفاهیمی به‌عنوان اهداف عملیاتی طراحی شهری بیان‌شده است که به دلیل تأثیرگذاری به افراد، محرک‌های فکری نیز نامیده شده‌اند. این مفاهیم که به‌نوعی بیان‌کننده کیفیت‌های موردتوجه در طراحی شهری می‌باشند، عبارت‌اند از: هویت، تداوم محصوریت، کیفیت عرصه همگانی، سهولت حرکت، خوانایی، تطابق و تنوع (Deter, 2000). در همین زمینه، طبق مطالعات انجام‌گرفته توسط سازمان ایجاد و حفظ مکان‌های عمومی در نیویورک[11]، بر روی بیش از ۱۰۰۰ قطعه فضای عمومی شهری در کشورهای مختلف دنیا، چهار عامل اساسی برای سنجش مطلوبیت فضاهای عمومی شهری مطرح‌شده‌اند که به دلیل اهمیت و ارزششان« عوامل کلیدی»[12] نامیده شده‌اند، که هرکدام از این عوامل خود دارای زیر کیفیت‌هایی است که به دلیل وابستگی‌شان به عوامل کلیدی، نام «عوامل درونی»[13] بر آن‌ها نهاده شده است. ٤ عامل عبارت‌اند از: دسترسی و ارتباطات ،آسایش و تصویر ذهنی ،کاربری‌ها و فعالیت‌ها و اجتماعی بودن (pps.org, 2009).

با توجه به چند نظریه‌ای که بیان شد می‌توان به یک دسته‌بندی کلی از کیفیت‌های محیطی دست‌یافت که الگوی کاملی برای بررسی مطلوبیت فضاهای عمومی شهری باشد(Rafeian et al.,2012).در ادامه پس از بیان مدل‌های موجود در زمینهٔ « یک فضای شهری مطلوب » می‌توان انطباقی میان الگوی استخراجی و مدل‌های پیشنهادی صاحب‌نظران انجام داد تا به نتیجهٔ مطلوبی در جهت دستیابی به بهترین مد ل برای مطالعه فضاهای شهری و طراحی مطلوب برای آن، دست‌یافت.

زمینه‌های مفهومی رویکردها

علاوه بر بیان پارامترهای کیفیتی ، نظریه‌پردازان در راستای مطالعات خود، مدل‌هایی برای طبقه‌بندی این کیفیت‌ها ارائه می‌دهند. چهار مدل عام در این زمینه عبارت‌اند از: مدل لنگ ، مدل کانتر، مدل اپیلیارد و مدل کر مونا و همکاران. مدل لنگ:[14] لنگ بر اساس سلسله‌مراتب نیازهای انسانی که توسط مازلو[15] بیان‌شده است، کیفیت‌های محیط را به ٦ قسمت دسته‌بندی کرده است و ازآنجاکه فضاهای عمومی شهری ازجمله محیط‌های بااهمیت و موردتوجه در طراحی فضاها می‌باشند، این طبقه‌بندی در این‌گونه فضاها قابل‌تعمیم می‌باشند:کیفیت‌هایی که نیازهای ایمنی و امنیت انسان را برطرف می‌سازند؛ کیفیت‌هایی که نیاز به تعلق و وابستگی را برطرف می‌سازند؛ کیفیت‌هایی که نیاز به عزت و حرمت را برطرف می‌سازند؛ کیفیت‌هایی که نیاز به خودشکوفایی را برطرف می‌سازند کیفیت‌هایی که نیاز به ادراک و زیبایی را برطرف می‌سازند(Pakzad, 2006). ازجمله اشخاصی که محیط شهری را از دیدگاه نیازهای انسان موردبررسی قرار داده است، آندره گوتن[16] می‌باشد. از دیدگاه وی بحث و

11-Project for Public Spaces(PPS), New York
12-Key factors
13-Internal factors
14 -lang
15- Mazlo
16- Andre Gutten

[Downloaded from geographical-space.iau-ahar.ac.ir on 2026-11-28]

مطالعه پیرامون موضوع شهرسازی منوط به بررسی نیازها و احتیاجات بشر است. گوتن احتیاجات بشر را به دودسته نیازهای جسمانی و نیازهای روحی روانی، دسته‌بندی می‌کند. احتیاجات جسمی انسان برای زیسن، چون تنفس، تغذیه، استراحت و ... باید پایه و اساس شهرسازی قرار گیرند و احتیاجات روحی و روانی انسان مانند زندگی در جمع، فراغت، تفریح، آرامش فکری و روحی، برای تأمین سعادت و شناخت افکار و روحیات افراد ضروری است. ازنظر وی اگر محل سکونت انسان - چه فردی و چه جمعی با توجه به نیازمندی‌هایش ساخته شود، وسایل خوش زیستی او فراهم‌شده است(Gutten, 1979). مدل کانتر:[۱۷] بر اساس مدل کانتر که به مدل مکان شهرت دارد، محیط شهری به‌مثابه یک مکان متشکل از سه بعد درهم‌تنیده کالبد، فعالیت و تصورات است. ازآنجاکه کیفیت محیط شهری یک مکان ناگزیر از پاسخ‌دهی مناسب به ابعاد گوناگون محیط شهری است، می‌توان مؤلفه‌های سازنده کیفیت طراحی شهری را به‌موازات مؤلفه‌های سازنده مکان تعریف کرد. به‌عبارت‌دیگر با اقتباس از نظریهٔ مکان کانتر می‌توان گفت: کیفیت محیط شهری عبارت است از برآیند سه مؤلفه که هر کی از آن‌ها متکفل برآورده ساختن یکی از کیفیت‌های سه‌گانه «کالبدی»، «فعالیتی» و «تصورات» محیط شهر است. قبل از کانتر، مؤلفه‌های مکان توسط « زلف» [۱۸]در کتاب «مکان و بی‌مکانی» صورت سه مولفهٔ کالبد، فعالیت و معنی ارائه‌شده است(Rafeian et al., 2012).

مدل گل‌کار: گل‌کار از دیگرکسانی که در این زمینه مدلی ارائه کرده است که با الهام از مدل کانتر و در راستای تکمیل آن می‌باشد. به‌این‌ترتیب که از ترکیب ابعاد چهارگانه محیط، کالبد، فعالیت و تصورات، اکوسیستم، سه مؤلفه « کیفیت عملکردی»، « کیفیت تجربی-زیبا شناختی » و « کیفیت زیست‌محیطی » به‌مثابه نیروهای شکل‌دهنده کیفیت کلی طراحی شهری یک مکان استنتاج می‌شود(Golkar, 2001).

مدل اپلیارد :[۱۹] دونالد اپیلیارد، طرفدار رویکرد کنش متقابل ادراک بود. نظریه کنش متقابل به نقش تجربی ادراک تأکید دارد و رابطه‌های پویا میان فرد و محیط را مبنای تحلیل قرار می‌دهد. در این نظریه ادراک، بخشی متقابل به‌حساب آمده است که در آن محیط، مشاهده‌گر و ادراک وابستگی متقابل دارند. ویلیام اتیلسن[۲۰] فرآیند را این‌گونه تعریف می‌کند «ادراک بخشی از فرآیند زندگی است که به‌وسیله هریکی از ما، دیدگاهی نظری خاص، برای خود جهانی را تصور می‌کنیم که در آن نیازهای ما تأمین می‌شود». بر طبق مطالعات بخش متقابل، مردم ادراکات خود را هم به شکل تجربی و هم ساختاری توصیف می‌کنند. توصیفات ساختاری، گزارش‌هایی از چگونگی ساختار کالبدی و اجتماعی محیط است و توصیفات تجربی شامل خلقیات و احساسات و خود گزارشی می‌باشند. اپیلیارد در این اساس، اطلاعات ادراکی را به سه دسته تقسیم کرده است. اطلاعات عملی، اطلاعات استنباطی و اطلاعات پاسخگو (Lang, 2007). با توجه به این دسته‌بندی، کیفیت‌های گوناگون فضای شهری(محیط) را می‌توان بر اساس

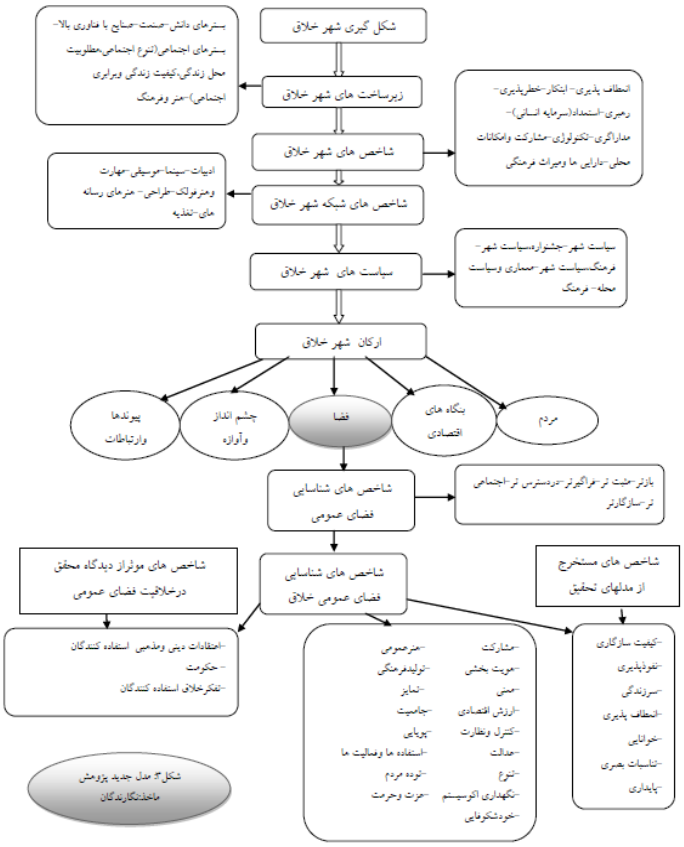
17- Canter
18- Relph
19- Appleyard
20-Vilyam Etelsen

[Downloaded from geographical-space.iau-ahar.ac.ir on 2026-11-28]

پاسخگویی به حالات ادراکی مختلف انسان، سازمان‌دهی کرد: کیفیت‌هایی که امکان انجام عملی توسط انسان را در خوددارند «حالت عملیاتی»، کیفیت‌های که احساسات انسان را برمی‌انگیزند حالت« واکنشی- عاطفی» و کیفیت‌های که در فهم معانی برای برانگیخته شدن احساسات و یا انجام فعالیت، به اشخاص کمک می‌کنند. در این حالت افراد برای حمایت فعالیت‌های «عملیاتی» و «واکنشی- عاطفی» در جستجوی اطلاعات از محیط و درنهایت فهم معنی آن هستند، که اطلاعات دریافت شده موجب آشکار شدن هویت محیط می‌شود. «حالت استنباطی» در حقیقت آنچه در این مدل دارای اهمیت است این است که مردم در محیط به چه چیزهایی توجه می‌کنند و به چه چیزهایی اهمیت می‌دهند. مدل کرمونا :[۲۱] مدل دیگری که از کیفیات محیطی ارائه‌شده است، مدلی است که در کتاب «مکان‌های عمومی- فضاهای شهری[۲۲]» پرداخته‌شده، که متیو کر مونا در آن ٦ وجه مختلف کیفیت‌های محیط شهری مطلوب را بیان می‌کند. این مؤلفه‌ها عبارت‌اند از: مؤلفه کالبدی که بیانگر کیفیت‌هایی است که به کالبد محیط مربوط می‌باشند. قطعه‌بندی‌ها، بلوک‌بندی‌ها، کاربری زمین، الگوی مسیرها از عوامل تأثیرگذار بر کیفیت‌های کالبدی فضای شهری می‌باشند.مؤلفه ادراکی:ادراک، شامل جمع‌آوری، سازمان‌دهی و حس کردن محیط است.بعد معنایی فضا یعنی کیفیت‌هایی از فضا که بر ادراک انسان تاثیرمستقیم دارند و به تعبیری که انسان از فضا می‌کند وابسته است. مؤلفه اجتماعی که شامل کیفیت‌های مثبت و منفی یک فضا ازلحاظ اجتماعی است. این مؤلفه بیانگر این مطلب است که فضا در شهر چگونه پاسخگوی حضور افراد در آن و رفتارهای متفاوت آن‌ها به لحاظ اجتماعی است. بنابراین تأثیرات فضا در عملکرد افراد و چگونگی تنظیم و کنترل رفتار ساکنین در محیط از مباحث اصلی ابعاد اجتماعی یک مکان است. مؤلفه بصری که لذت دیدن فضاهای شهری از عوامل تأثیرگذار بر ادراک و فهمیدن است. این تأثیر گاهی لحظه‌ای و گاهی درازمدت است که بستگی به ویژگی خاصی دارد، که از آن دیده یا ادراک‌شده است. بعد بصری فضا شامل کیفیت‌هایی است که با دیده شدن فضا توسط حاضرین و ناظرین، بر آن‌ها تأثیر می‌گذارد. مؤلفه عملکردی که از مهم‌ترین کیفیت‌های یک فضای شهری خوب قابل‌دسترس بودن آن برای تمامی گروه‌هاست. همچنین وجود عملکردهای متنوع و آزادی فعالیت‌های اجتماعی قابل‌قبول نیز از موارد دیگری است که موجب ارتقاء عملکرد محیط شهری می‌شود. بنابراین بعد عملکردی فضا مربوط به کیفیت‌هایی است که به فعالیت‌های موجود در فضا و عملکرد خود فضا وابسته‌اند. مؤلفه زمانی که استفاده از چرخه‌های فعالیتی و زمانی همچون زندگی در روز، شب و فصول مختلف، در بهره‌گیری از فضاها، به طرح کمک می‌کند. بنابراین مدیریت زمانی در فضاهای عمومی از عوامل تأثیرگذار در شکل‌گیری عملکردها و تغییرات فضایی می‌باشد.

21-Carmona
22- Public Places- Urban Spaces

[Downloaded from geographical-space.iau-ahar.ac.ir on 2026-11-28]

شکل ۲: مدل پژوهش

Figure 2: Research model

روش تحقیق

در انجام این تحقیق از روش تحقیق کیفی با تکنیک(SWOT) استفاده‌شده است. اتخاذ این روش به‌منظور بررسی و مطالعه عمیق این تحقیق صورت گرفته است. شرکت‌کنندگان در این تحقیق، تعداد ۳۰ نفر از صاحب‌نظران دانشگاهی و ۳۰ نفر نیز از برنامه ریزان اجرایی امور شهری هستند که به‌صورت نمونه‌گیری هدفمند انتخاب گردیده‌اند که پاسخ‌دهی بر اساس جداول(۲ و ۳) بوده است. دلایل انتخاب آنان به‌این‌ترتیب بود که علاوه بر مرتبط بودن با ماهیت موضوع موردمطالعه تحقیق، تجربیات علمی و اجرایی در موضوع موردمطالعه را داشتند. تنظیم نهایی فهرست ارائه‌شده نیز با استفاده از تکنیک دلفی و به‌صورت ترکیب پاسخ‌های مشابه و حذف پاسخ‌های حاشیه‌ای انجام‌شده است. محققین، پژوهشگران، برنامه‌ریزان، صاحب‌نظران و اساتید فن در حوزه مطالعات شهری، هرکدام ملاحظات، رویکردها و نگرش‌های ذهنی و رفتاری متفاوتی در حوزه تخصصی و اجرایی خوددارند . شناخت عمیق این نگرش‌ها، رفتارها و دیدگاه‌های آنان ایجاب می‌کند که روش مصاحبه مدنظر قرار گیرد. تا با اعتمادسازی به کاوش عمیق زوایای مسئله پرداخته‌شده و با بررسی نقاط قوت، ضعف‌ها، فرصت‌ها و تهدیدها گام مؤثری در جهت ایجاد فضاهای عمومی خلاق در امور شهری برداشته شود.

[Downloaded from geographical-space.iau-ahar.ac.ir on 2026-11-28]

جدول ۲- امتیازدهی به عوامل درونی و بیرونی

Table 2- Scoring internal and external factors

عوامل درونی				
گزینه انتخابی	ضعف اساسی	ضعف	قوت	قوت اساسی
امتیاز	۱	۲	۳	٤
عوامل بیرونی				
گزینه انتخابی	تهدید جدی	تهدید	فرصت	فرصت عالی
امتیاز	۱	۲	۳	٤

جدول ۳- ضرایب وزنی

Table 3- Weighting coefficients

ضرایب وزنی
صفر(بی‌اهمیت) تا یک (بسیار مهم)

روش تجزیه‌وتحلیل داده‌ها

روش تجزیه‌وتحلیل راهبردی (SWOT)، محیط‌های داخلی و خارجی سازمان،کنترل و ارزشیابی عملکردها، کار آیی و اثربخشی فرایندها را موردبررسی قرار می‌دهد. درواقع مدیریت استراتژیک نحوه تعامل محیط داخلی و خارجی سازمان را از طریق تدوین استراتژی مناسب بررسی می‌کند(Haghjoo et al.,2013) . این تکنیک، محیط خارجی سازمان را جهت کشف فرصت‌ها و تهدیدها بررسی و محیط داخلی را در جهت درک نقاط قوت و ضعف موردتوجه قرار می‌دهد تحلیل راهبردی اقدامات و برنامه‌ریزی‌هایی را شامل می‌شود که نتیجه آن به حداکثر رساندن فرصت‌ها و قوت‌ها و به حداقل رساندن ضعف‌ها و تهدیدها است. این روش از مهم‌ترین ابزارها جهت انطباق نقاط قوت و ضعف سازمان با فرصت‌ها و تهدیدهای پیش روی آن است. این مدل تحلیل سیستماتیکی جهت شناسایی عوامل در انتخاب استراتژی مناسب ارائه می‌کند. فرصت‌ها و تهدیدهای خارجی باقوت‌ها و ضعف‌های داخلی مورد مقایسه قرارگرفته و الگوی سازگاری موقعیت درونی (نقاط قوت و ضعف) و بیرونی (نقاط فرصت و تهدید) شناسایی می‌شود که شامل اتخاذ یکی از الگوهای زیر است:۱ - نقاط قوت،[۲۳] ۲- نقاط ضعف[۲٤] (عوامل درونی)،۳- نقاط فرصت[۲۵] و ٤- تهدیدها[۲٦] (عوامل بیرونی). در این قسمت بعد از تدوین ماتریس و جمع‌بندی نتایج چنانچه جمع امتیاز نهایی عوامل داخلی و خارجی در محدوده‌ای از ۱/۹۹-۱ قرار گیرد نشان‌دهنده ضعف داخلی سیستم است و چنانچه جمع امتیاز نهایی در محدوده‌ای از ۹۹۲-۲ باشد نشان از قرارگیری سیستم در

23- Strengths
24- Weaknesses
25- Opportunities
26- Threats

[Downloaded from geographical-space.iau-ahar.ac.ir on 2026-11-28]

وضع متوسط و بالاخره امتیازهای ۳-٤ بیانگر قوت سیستم بوده نشانگر این است که سیستم در وضع عالی قرارگرفته است(Haghjoo et al., 2013).

یافته‌های تحقیق

یافته‌های تحقیق بر اساس مصاحبه عمیق با صاحب‌نظران و برنامه ریزان امور شهری و نقاط قوت و ضعف داخلی، فرصت‌ها و تهدیدهای خارجی به شرح جداول زیر می‌باشد.

جدول ٤- ماتریس ارزیابی عوامل داخلی و خارجی (میدان صاحب‌الامر)

Table 4- Evaluation matrix of internal and external factors (Sahib al-Amr Square)

ماتریس ارزیابی عوامل داخلی (میدان صاحب‌الامر)				
ردیف	نقاط قوت	وزن	امتیاز	امتیاز موزون
S1	وجود کسب‌وکارهای خلاق	۰/۲	۳	۰/٦
S2	نمایش و فروش محصولات خلاق	۰/۱	۳	۰/۳
S3	چند عملکردی بودن میدان از جنبه‌های متفاوت اجتماعی،اقتصادی،فرهنگی و...	۰/۰۵	٤	۰/۲
S4	بستری برای خلق رویدادهای متنوع	۰/۰۵	٤	۰/۲
S5	تنوع تخصص‌ها و فنون موجود در میدان	۰/۰۵	۳	۰/۱۵
S6	مکانی با معماری جذاب برای هنرمندان	۰/۰۵	٤	۰/۲
S7	هم‌جواری با آثار تاریخی	۰/۱۵	٤	۰/٦
S8	وجود امنیت با نظارت اجتماعی افراد حاضر	۰/۰۵	۳	۰/۱۵
	نقاط ضعف	**وزن**	**امتیاز**	**امتیاز موزون**
W1	فرسایش ناشی از گذشت زمان، جنگ و سوانح طبیعی همچون زلزله‌های ویرانگر تبریز در ادوار گذشته	۰/۱	۱	۰/۱
W2	عدم رونق مجتمع‌های جدید تجاری	۰/۰۵	۱	۰/۰۵
W3	عدم تناسب کاربری‌ها	۰/۰۵	۱	۰/۰۵
W4	عدم وجود امکانات حمل‌ونقل عمومی	۰/۰۵	۲	۰/۱
W5	عدم توجه به این مجموعه به‌عنوان جذب گردشگر	۰/۰۵	۱	۰/۰۵

[Downloaded from geographical-space.iau-ahar.ac.ir on 2026-11-28]

ادامه جدول ٤- ماتریس ارزیابی عوامل داخلی و خارجی (میدان صاحب‌الامر)

Countinue of table 4- Evaluation matrix of internal and external factors (Sahib al-Amr Square)

جمع کل	۱		۲/۷۵
ماتریس ارزیابی عوامل خارجی(میدان صاحب‌الامر)			
ردیف	**نقاط فرصت**	**وزن**	**امتیاز**	**امتیاز موزون**
O1	دارای شباهت‌هایی اساسی با مجموعه میدان نقش‌جهان اصفهان	۰/۲	٤	۰/۸
O2	وجود عناصر مساجد، بازار و ... درکنارهم	۰/۱	۳	۰/۳
O3	امکان بازگردانی به پیشینه قدیم که این میدان محلی درگذشته برای انجام مراسم تشریفاتی و انتشار و اشاعه رسمی قوانین و ... بوده است	۰/۲	٤	۰/۸
O4	قابلیت جذب سرمایه‌گذاری	۰/۱	۳	۰/۳
	نقاط تهدید	**وزن**	**امتیاز**	**امتیاز موزون**
T1	عدم دسترسی‌های مناسب که باعث ایجاد گره ترافیکی می‌شود	۰/۲	۲	۰/٤
T2	عدم وجود زیرساخت‌های شهری	۰/۱	۲	۰/۲
T3	عدم توجه به بافت سنتی محل که باعث کم‌رنگ‌تر شدن بافت قدیمی منطقه شده است.	۰/۱	۱	۰/۱
جمع کل	۱		۲/۹

همان‌طور که در جدول (٤) مشاهده می‌شود با توجه به جمع کل امتیاز موزون (عوامل داخلی۲/۷۵و عوامل خارجی۲/۹) میدان صاحب‌الامر جهت رسیدن به شاخص‌های فضای عمومی خلاق در حد متوسط می‌باشد واز میان عوامل داخلی بررسی‌شده وجود کسب‌وکارهای خلاق دارای بیشترین وزن ۲/ ۰ و امتیاز۳ (قوت بالا) و فرسایش ناشی از گذشت زمان، جنگ و سوانح طبیعی همچون زلزله‌های ویرانگر تبریز در ادوار گذشته با وزن ۰/۱و امتیاز ۱(ضعف اساسی) و از میان عوامل خارجی بررسی‌شده شباهت‌هایی اساسی با مجموعه میدان نقش‌جهان اصفهان و امکان بازگردانی به پیشینه قدیم که این میدان محلی درگذشته برای انجام مراسم تشریفاتی و انتشار و اشاعه رسمی قوانین و ... بوده است با وزن ۰/۲ و امتیاز ٤(فرصت عالی)و عدم دسترسی‌های مناسب که باعث ایجاد گره ترافیکی می‌شود با وزن ۲/. و امتیاز ۲(تهدید جدی) می‌باشد.

[Downloaded from geographical-space.iau-ahar.ac.ir on 2026-11-28]

جدول ۵- ماتریس ارزیابی عوامل داخلی و خارجی (میدان قطب)

Table 5- Evaluation matrix of internal and external factors (Ghotb Square)

ماتریس ارزیابی عوامل داخلی(میدان قطب)				
ردیف	نقاط قوت	وزن	٤	امتیاز موزون
S1	قرارگیری در مرکز شهر	۰/۱	۳	۰/٤
S2	وجود مراکز تجاری کوچک	۰/۱	۳	۰/۳
S3	وجود کاربری‌های خدمات رسان اطراف سایت	۰/۱	۳	۰/۳
S4	وجود امکانات حمل‌ونقل عمومی جهت دسترسی آسان	۰/۲	٤	۰/۸
	نقاط ضعف	وزن	امتیاز	امتیاز موزون
W1	فرسایش ناشی از گذشت زمان که کارکرد اصلی میدان را دستخوش تغییر کرده است(این میدان درگذشته محل تجمع و تعاملات اجتماعی مردم بوده است)	۰/۲	۲	۰/٤
W2	عدم وجود پارکینگ	۰/۱	۲	۰/۲
W3	بافت فرسوده موجود در فضا	۰/۱	۲	۰/۲
W4	وجود کاربری‌های ناهمگون	۰/۱	۱	۰/۱
	جمع کل	۱		۲/۷
ماتریس ارزیابی عوامل خارجی(میدان قطب)				
ردیف	نقاط فرصت	وزن	امتیاز	امتیاز موزون
O1	قرار گرفتن در مسیر جاده ابریشم	۰/۱	۳	۰/۳
O2	به‌عنوان یک محل تاریخی دارای بار مذهبی می‌باشد	۰/۲	٤	۰/۸
O3	در صورت توجه باعث رونق مراکز تجاری اطراف سایت می‌گردد	۰/۱	۳	۰/۳

[Downloaded from geographical-space.iau-ahar.ac.ir on 2026-11-28]

ادامه جدول ۵- ماتریس ارزیابی عوامل داخلی و خارجی (میدان قطب)

Countinue of table 5- Evaluation matrix of internal and external factors (Ghotb Square)

	نقاط تهدید	وزن	امتیاز	امتیاز موزون
T1	عدم توجه به سابقه تاریخی میدان جهت جذب گردشگران	۰/۲	۱	۰/۲
T2	بافت فرسوده فضا	۰/۲	۲	۰/٤
T3	عدم وجود زیرساخت‌های شهری مناسب	۰/۱	۱	۰/۱
T4	نامناسب بودن خط آسمان در محل(اختلاف زیاد طبقات ساختمانی)	۰/۱	۲	۰/۲
	جمع کل	۱		۲/۳

همان‌طور که در جدول(۵) مشاهده می‌شود با توجه به جمع کل امتیاز موزون (عوامل داخلی۲/۷و عوامل خارجی۲/۳) میدان قطب جهت رسیدن به شاخص‌های فضای عمومی خلاق در حد متوسط می‌باشد و از میان عوامل داخلی بررسی‌شده وجود امکانات حمل‌ونقل عمومی جهت دسترسی آسان با وزن ۰/۲ و امتیاز٤ (قوت بالا) و فرسایش ناشی از گذشت زمان که کارکرد اصلی میدان را دستخوش تغییر کرده است(این میدان درگذشته محل تجمع و تعاملات اجتماعی مردم بوده است) با وزن ۰/۲و امتیاز ۲(ضعف اساسی) و از میان عوامل خارجی بررسی‌شده به‌عنوان یک محل تاریخی دارای بار مذهبی می‌باشد با وزن ۰/۲ و امتیاز ٤(فرصت عالی)و عدم توجه به سابقه تاریخی میدان جهت جذب گردشگران با وزن ۲/. و امتیاز ۱(تهدید جدی) می‌باشد.

جدول ٦- ماتریس ارزیابی عوامل داخلی و خارجی (پارک ائل گلی)

Table 6- Evaluation matrix of internal and external factors (Eel Goli Park)

ماتریس ارزیابی عوامل داخلی(پارک ائل گلی)				
ردیف	نقاط قوت	وزن	امتیاز	امتیاز موزون
S1	مکانی مطلوب برای گذران اوقات فراغت و توصیه به دوستان جهت گذران اوقات فراغت	۰/۰۵	٤	۰/۲
S2	امکان افزایش ارتباطات چهره به چهره	۰/۰۵	٤	۰/۲
S3	امکان تجمع دانشگاهیان ،دانش آموزان،هنرمندان،خرده‌فروشان،فرهنگیان،محققان و همه ساکنین	۰/۰۵	۳	۰/۱۵

[Downloaded from geographical-space.iau-ahar.ac.ir on 2026-11-28]

ادامه جدول ٦- ماتریس ارزیابی عوامل داخلی و خارجی (پارک ائل گلی)

Countinue of table 6- Evaluation matrix of internal and external factors (Eel Goli Park)

S4	امکان استفاده مردم در ساعات مختلف شبانه‌روز	۰/۰۵	۳	۰/۱۵
S5	دسترسی مسیرهای پیاده جذاب به لحاظ بصری	۰/۰۵	۳	۰/۱۵
S6	اختصاص بخشی از سایت به پارکینگ ودووچرخه سواری	۰/۰۵	۳	۰/۱۵
S7	وجود سامانه‌های حمل‌ونقل مناسب برای رفاه عموم و دسترسی آسان	۰/۱	۳	۰/۳
S8	امکان پیاده‌روی ،نشستن،سکون و حرکت	۰/۰۵	۳	۰/۱۵
S9	وجود مکان‌های دنج اما امن در کنار مکان‌های پررفت‌وآمد	۰/۰۵	۳	۰/۱۵
S10	مداراگر بودن همه گروه‌ها و اقشار	۰/۱	۳	۰/۳
	نقاط ضعف	**وزن**	**امتیاز**	**امتیاز موزون**
W1	عدم امکان انجام فعالیت‌های انتخابی	۰/۱	۲	۰/۲
W2	عدم وجود اسکان گردشگران	۰/۰۵	۲	۰/۱
W3	عدم وجود نمایشگاه دائمی صنایع بومی و فرهنگ بومی	۰/۱	۲	۰/۲
W4	عدم وجود کاربری‌های خدمات رسان اطراف سایت	۰/۰۵	۲	۰/۱
W5	عدم وجود سرزندگی در تمام ساعات شبانه‌روز	۰/۰۵	۲	۰/۱
W6	عدم وجود کلوپ‌های شاد شبانه	۰/۰۵	۱	۰/۰۵
	جمع کل	۱		۲/۵۵
	ماتریس ارزیابی عوامل خارجی(پارک ائل گلی)			
ردیف	**نقاط فرصت**	**وزن**	**امتیاز**	**امتیاز موزون**
O1	قابلیت جذب سرمایه‌گذار	۰/۱	۳	۰/۳
O2	سابقه تاریخی قوی جهت جذب گردشگران	۰/۲	٤	۰/۸
O3	امکان برگزاری جشنواره‌ها و نمایشگاه‌ها برای گروه‌های مختلف سنی	۰/۲	٤	۰/۸

[Downloaded from geographical-space.iau-ahar.ac.ir on 2026-11-28]

ادامه جدول ٦- ماتریس ارزیابی عوامل داخلی و خارجی (پارک ائل گلی)

Countinue of table 6- Evaluation matrix of internal and external factors (Eel Goli Park)

O4	وجود زیرساخت‌های مختلف شهری	۰/۱	۳	۰/۳
	نقاط تهدید	**وزن**	**امتیاز**	**امتیاز موزون**
T1	ساختمان‌های بلند طبقه اطراف سایت باعث به هم خوردن خط آسمان ونازیبایی های بصری می‌گردد.	۰/۲	۲	۰/٤
T2	تجمع ساختمان‌ها در اطراف سایت باعث آلودگی محیط می‌گردد	۰/۱	۲	۰/۲
T3	فرسوده بودن وسایل شهربازی کودکان	۰/۱	۱	۰/۱
	جمع کل	۱		۲/۹

همان‌طور که در جدول (٦) مشاهده می‌شود با توجه به جمع کل امتیاز موزون (عوامل داخلی۲/۵۵و عوامل خارجی۲/۹) پارک ائل گلی جهت رسیدن به شاخص‌های فضای عمومی خلاق در حد متوسط می‌باشد و از میان عوامل داخلی بررسی‌شده وجود سامانه‌های حمل‌ونقل مناسب برای رفاه عموم و دسترسی آسان ومداراگر بودن همه گروه‌ها و اقشار با وزن ۰/۱ و امتیاز۳ (قوت بالا) و عدم امکان انجام فعالیت‌های انتخابی و عدم وجود نمایشگاه دائمی صنایع بومی و فرهنگ بومی با وزن ۰/۱و امتیاز ۲(ضعف اساسی) و از میان عوامل خارجی بررسی‌شده سابقه تاریخی قوی جهت جذب گردشگران و امکان برگزاری جشنواره‌ها و نمایشگاه‌ها برای گروه‌های مختلف سنی با وزن ۰/۲ و امتیاز ٤(فرصت عالی)و ساختمان‌های بلند طبقه اطراف سایت باعث به هم خوردن خط آسمان و نازیبایی‌های بصری می‌گردد با وزن ۰/۲ و امتیاز ۲(تهدید جدی) می‌باشد.

جدول ۷- ماتریس ارزیابی عوامل داخلی و خارجی (سنگفرش ولیعصر)

Table 7- Evaluation matrix of internal and external factors (Sangfaresh Waliasr)

ماتریس ارزیابی عوامل داخلی(سنگفرش ولیعصر)				
ردیف	**نقاط قوت**	**وزن**	**امتیاز**	**امتیاز موزون**
S1	وجود کاربری‌های خدمات رسان اطراف سایت	۰/۰۳	٤	۰/۱۲
S2	وجود دسترسی مناسب به محل	۰/۱	۳	۰/۳
S3	امکان ارتباطات چهره به چهره	۰/۰۱	۳	۰/۰۳

[Downloaded from geographical-space.iau-ahar.ac.ir on 2026-11-28]

ادامه جدول ۷- ماتریس ارزیابی عوامل داخلی و خارجی (سنگفرش ولیعصر)

Countinue of table 7- Evaluation matrix of internal and external factors (Sangfaresh Waliasr)

S4	وجود مراکز تجاری و خدماتی متنوع	۰/۰۱	۳	۰/۰۳
S5	سرزندگی محیط در ساعات خاص	۰/۱۵	۳	۰/٤٥
S6	عدم فرسوده بودن بافت فضا	۰/۱۵	٤	۰/٦
	نقاط ضعف	وزن	امتیاز	امتیاز موزون
W1	وجود ترافیک مسیرهای دسترسی	۰/۰۳	۱	۰/۰۳
W2	عدم وجود فضای سبز موجود	۰/۰۲	۱	۰/۰۲
W3	عدم امکان وجود فعالیت‌های انتخابی با توجه به موقعیت فضا	۰/۱۵	۲	۰/۳
W4	عدم وجود سامانه حمل‌ونقل عمومی	۰/۲	۱	۰/۲
W5	عدم وجود سرزندگی شبانه‌روزی	۰/۱	۲	۰/۲
W6	عدم هم‌جواری با آثار تاریخی	۰/۰۵	۱	۰/۰۵
	جمع کل	۱		۲/۳۳
	ماتریس ارزیابی عوامل خارجی(سنگفرش ولیعصر)			
ردیف	نقاط فرصت	وزن	امتیاز	امتیاز موزون
O1	وجود زیرساخت‌های مناسب شهری	۰/۲	۳	۰/٦
O2	امکان نمایش صنایع و فعالیت‌های خلاق شهر	۰/۰۵	۳	۰/۱۵
O3	جذابیت فضا با توجه به زیبایی‌های بصری	۰/۰۵	۳	۰/۱۵
O4	ارزش اقتصادی بالای سایت	۰/۱	٤	۰/٤
	نقاط تهدید	وزن	امتیاز	امتیاز موزون
T1	بی‌هویتی نداشتن سابقه تاریخی سایت	۰/۲	۱	۰/۲

[Downloaded from geographical-space.iau-ahar.ac.ir on 2026-11-28]

ادامه جدول ۷- ماتریس ارزیابی عوامل داخلی و خارجی (سنگفرش ولیعصر)

Countinue of table 7- Evaluation matrix of internal and external factors (Sangfaresh Waliasr)

T2	توپوگرافی نامناسب منطقه	۰/۰۵	۲	۰/۱
T3	عدم وجود مراکز تجاری عمده	۰/۰۵	۲	۰/۱
T4	عدم راحتی همه اقشار جامعه در فضا	۰/۳	۱	۰/۳
	جمع کل	۱		۲

همان‌طور که در جدول (۷) مشاهده می‌شود با توجه به جمع کل امتیاز موزون (عوامل داخلی۲/۳۳و عوامل خارجی۲) سنگفرش ولیعصر جهت رسیدن به شاخص‌های فضای عمومی خلاق در حد متوسط می‌باشد و از میان عوامل داخلی بررسی‌شده وجود دسترسی مناسب به محل با وزن ۰/۱ و امتیاز۳ (قوت بالا) و عدم وجود سامانه حمل‌ونقل عمومی با وزن ۰/۲و امتیاز ۱(ضعف اساسی) و از میان عوامل خارجی بررسی‌شده وجود زیرساخت‌های مناسب شهری با وزن ۰/۲ و امتیاز ۳(فرصت عالی)و عدم راحتی همه اقشار جامعه در فضا با وزن ۳/. و امتیاز ۲(تهدید جدی) می‌باشد.

جدول ۸- ماتریس ارزیابی عوامل داخلی و خارجی (خیابان تربیت)

Table 8- Evaluation matrix of internal and external factors (Tarbiat Street)

ماتریس ارزیابی عوامل داخلی(خیابان تربیت)				
ردیف	نقاط قوت	وزن	امتیاز	امتیاز موزون
S1	سامانه حمل‌ونقل مناسب برای رفاه عموم و دسترسی آسان	۰/۳	٤	۱/۲
S2	امکان پیاده‌روی ،نشستن،سکون و حرکت	۰/۱	٤	۰/٤
S3	وجود کاربری‌های خدمات رسان اطراف سایت	۰/۰۵	٤	۰/۲
S4	امکان افزایش ارتباطات چهره به چهره	۰/۱	۳	۰/۳
	نقاط ضعف	وزن	امتیاز	امتیاز موزون
W1	وجود تردد ماشین با توجه به ازدحام جمعیت	۰/۰۵	۲	۰/۱
W2	عدم وجود سرزندگی جهت امکان استفاده مردم به‌صورت شبانه‌روزی	۰/۲	۱	۰/۲

[Downloaded from geographical-space.iau-ahar.ac.ir on 2026-11-28]

ادامه جدول ۸- ماتریس ارزیابی عوامل داخلی و خارجی (خیابان تربیت)

Countinue of table 8- Evaluation matrix of internal and external factors (Tarbiat Street)

W3	عدم انجام فعالیت‌های انتخابی	۰/۱	۲	۰/۲
W4	عدم وجود نمایشگاه دائمی صنایع و فرهنگ بومی	۰/۱	۲	۰/۲
	جمع کل	۱		٤
	ماتریس ارزیابی عوامل خارجی(خیابان تربیت)			
ردیف	**نقاط فرصت**	**وزن**	**امتیاز**	**امتیاز موزون**
O1	وجود سابقه تاریخی جهت جذب گردشگران	۰/۲	٤	۰/۸
O2	قرار گرفتن در مسیر جاده ابریشم	۰/۲	۳	۰/٦
O3	وجود مسیر پیاده برای پیاده‌روی	۰/۱	۳	۰/۳
	نقاط تهدید	**وزن**	**امتیاز**	**امتیاز موزون**
T1	تراکم مغازه‌ها	۰/۱	۲	۰/۲
T2	بافت فرسوده بازار	۰/۲	۱	۰/۲
T3	ایجاد گره ترافیکی	۰/۲	۱	۰/۲
	جمع کل	۱		۲/۳

همان‌طور که در جدول (۸) مشاهده می‌شود با توجه به جمع کل امتیاز موزون (عوامل داخلی٤و عوامل خارجی۲/۳) خیابان تربیت ازنظر عوامل داخلی جهت رسیدن به شاخص‌های فضای عمومی خلاق در حد عالی و ازنظر عوامل خارجی در حد متوسط می‌باشد و از میان عوامل داخلی بررسی‌شده سامانه حمل‌ونقل مناسب برای رفاه عموم و دسترسی آسان با وزن ۰/۳ و امتیاز٤ (قوت بالا) و عدم وجود سرزندگی جهت امکان استفاده مردم به‌صورت شبانه‌روزی با وزن ۰/۲و امتیاز ۱(ضعف اساسی) و از میان عوامل خارجی بررسی‌شده وجود سابقه تاریخی جهت جذب گردشگران و قرار گرفتن در مسیر جاده ابریشم با وزن ۰/۲ و امتیاز ٤و۳(فرصت عالی)و بافت فرسوده بازارو ایجاد گره ترافیکی با وزن ۲/. و امتیاز ۱(تهدید جدی) می‌باشد.

[Downloaded from geographical-space.iau-ahar.ac.ir on 2026-11-28]

جدول ۹- ماتریس ارزیابی عوامل داخلی و خارجی (محوطه شهرداری مرکز)

Table 9- Evaluation matrix of internal and external factors (center municipality area)

ماتریس ارزیابی عوامل داخلی(محوطه شهرداری مرکز)				
ردیف	نقاط قوت	وزن	امتیاز	امتیاز موزون
S1	عدم وجود حصار اطراف سایت	۰/۲	٤	۰/۸
S2	چند عملکردی بودن سایت	۰/۰۵	٤	۰/۲
S3	امکان افزایش ارتباطات چهره به چهره	۰/۰۵	۳	۰/۱۵
S4	مداراگر بودن به روی همه گروه‌ها و اقشار	۰/۱۵	۳	۰/٤۵
S5	مکانی با معماری جذاب برای هنرمندان و استفاده‌کنندگان	۰/۱۵	۳	۰/٤۵
S6	وجود امنیت با نظارت اجتماعی افراد حاضر	۰/۰۵	۳	۰/۱۵
S7	چند عملکردی بودن سایت از جنبه‌های متفاوت اجتماعی ،اقتصادی و فرهنگی	۰/۰۵	۳	۰/۱۵
	نقاط ضعف	وزن	امتیاز	امتیاز موزون
W1	عدم وجود کاربری‌های خدمات رسان اطراف سایت	۰/۱	۲	۰/۲
W2	عدم وجود برنامه‌های انتخابی	۰/۰۵	۲	۰/۱
W3	عدم وجود دسترسی مسیرهای پیاده جذاب به لحاظ بصری	۰/۰۵	۲	۰/۱
W4	عدم وجود نمایشگاه دائمی صنایع‌دستی بومی و فرهنگ بومی	۰/۰۵	۱	۰/۰۵
W5	عدم هم‌جواری با آثار تاریخی	۰/۰۵	۲	۰/۱
	جمع کل	۱		۲/۹
ماتریس ارزیابی عوامل خارجی(محوطه شهرداری مرکز)				
ردیف	نقاط فرصت	وزن	امتیاز	امتیاز موزون
O1	امکان شناساندن صنایع‌دستی و فرهنگ بومی با توجه به چند عملکردی بودن	۰/۲	٤	۰/۸
O2	بستری برای خلق رویدادهای متنوع	۰/۲	۳	۰/٦

[Downloaded from geographical-space.iau-ahar.ac.ir on 2026-11-28]

ادامه جدول ۹- ماتریس ارزیابی عوامل داخلی و خارجی (محوطه شهرداری مرکز)

Continue of table 9- Evaluation matrix of internal and external factors (center municipality area)

O3	نمایش و فروش محصولات خلاق	۰/۱	٤	۰/٤
O4	ایجاد کسب‌وکارهای خلاق	۰/۱	۳	۰/۳
	نقاط تهدید	**وزن**	**امتیاز**	**امتیاز موزون**
T1	عدم وجود پارکینگ مناسب جهت بازدیدکنندگان باعث ایجاد گره ترافیکی می‌گردد	۰/۱	۲	۰/۲
T2	عدم وجود مسیرهای مناسب دسترسی	۰/۲	۱	۰/۲
T3	بالا بردن ارزش اقتصادی منطقه	۰/۱	۲	۰/۲
	جمع کل	۱		۲/۷

همان‌طور که در جدول (۹) مشاهده می‌شود با توجه به جمع کل امتیاز موزون (عوامل داخلی۲/۹و عوامل خارجی۲/۷) محوطه شهرداری مرکز جهت رسیدن به شاخص‌های فضای عمومی خلاق در حد متوسط می‌باشد و از میان عوامل داخلی بررسی‌شده عدم وجود حصار اطراف سایت با وزن ۰/۲ و امتیاز٤ (قوت بالا) و عدم وجود کاربری‌های خدمات رسان اطراف سایت با وزن ۰/۱و امتیاز ۲(ضعف اساسی) و از میان عوامل خارجی بررسی‌شده امکان شناساندن صنایع‌دستی و فرهنگ بومی با توجه به چند عملکردی بودن و بستری برای خلق رویدادهای متنوع با وزن ۰/۲ و امتیاز ٤و۳(فرصت عالی)و عدم وجود مسیرهای مناسب دسترسی با وزن ۲/. و امتیاز ۱(تهدید جدی) می‌باشد.

جدول ۱۰- ماتریس ارزیابی عوامل داخلی و خارجی (مجتمع لاله پارک)

Table 10- Evaluation matrix of internal and external factors (Lale Park Complex)

ماتریس ارزیابی عوامل داخلی(مجتمع لاله پارک)				
ردیف	**نقاط قوت**	**وزن**	**امتیاز**	**امتیاز موزون**
S1	وجود فروشگاه‌های متنوع	۰/۰۵	۳	۰/۱۵
S2	وجود فضای بازی کودکان	۰/۰۵	۳	۰/۱۵

[Downloaded from geographical-space.iau-ahar.ac.ir on 2026-11-28]

ادامه جدول ۱۰- ماتریس ارزیابی عوامل داخلی و خارجی (مجتمع لاله پارک)

Countinue of table 10- Evaluation matrix of internal and external factors (Lale Park Complex)

S3	محیط امن برای رفاه خانواده‌ها	۰/۱	٤	۰/٤
S4	معماری جدید سایت جهت جذب استفاده‌کنندگان	۰/۱	۳	۰/۳
S5	چند عملکردی بودن سایت	۰/۲	٤	۰/۸
	نقاط ضعف	**وزن**	**امتیاز**	**امتیاز موزون**
W1	عدم وجود کاربری‌های خدمات رسان	۰/۰۵	۲	۰/۱
W2	عدم وجود سامانه حمل‌ونقل عمومی جهت دسترسی آسان	۰/۲	۱	۰/۲
W3	عدم نمایش صنایع‌دستی و فرهنگ بومی	۰/۰۵	۱	۰/۰۵
W4	عدم وجود مسیر کندرو مناسب	۰/۲	۱	۰/۲
	جمع کل	۱		۲/۳۵
	ماتریس ارزیابی عوامل خارجی(مجتمع لاله پارک)			
ردیف	**نقاط فرصت**	**وزن**	**امتیاز**	**امتیاز موزون**
O1	قابلیت تبدیل‌شدن به مجتمع‌های زنجیره‌ای جهت شناساندن صنایع بومی و فرهنگ بومی شهر	۰/۲	٤	۰/۸
O2	دسترسی به شبکه اصلی راه	۰/۱	۳	۰/۳
O3	دسترسی به زیرساخت‌های شهری	۰/۱	۳	۰/۳
O4	فرصت گسترش آتی	۰/۱	٤	۰/٤
	نقاط تهدید	**وزن**	**امتیاز**	**امتیاز موزون**
T1	تزریق فرهنگ غیربومی	۰/۲	۱	۰/۲
T2	تأثیر عملکرد این مجتمع بر سبک زندگی مردم	۰/۲	۱	۰/۲

[Downloaded from geographical-space.iau-ahar.ac.ir on 2026-11-28]

ادامه جدول ۱۰- ماتریس ارزیابی عوامل داخلی و خارجی (مجتمع لاله پارک)

Countinue of table 10- Evaluation matrix of internal and external factors (Lale Park Complex)

T3	کاهش فرصت اشتغال در فضاهای تجاری اطراف سایت خصوصاً شهرک رشدیه	۰/۱	۲	۰/۲
	جمع کل	۱		۲/٤

همان‌طور که در جدول (۱۰) مشاهده می‌شود با توجه به جمع کل امتیاز موزون (عوامل داخلی۲/۳۵و عوامل خارجی۲/٤) مجتمع لاله پارک جهت رسیدن به شاخص‌های فضای عمومی خلاق در حد متوسط می‌باشد و از میان عوامل داخلی بررسی‌شده چند عملکردی بودن سایت با وزن ۰/۲ و امتیاز٤ (قوت بالا) و عدم وجود سامانه حمل‌ونقل عمومی جهت دسترسی آسان و عدم وجود مسیر کندرو مناسب با وزن ۰/۲و امتیاز ۱(ضعف اساسی) و از میان عوامل خارجی بررسی‌شده قابلیت تبدیل‌شدن به مجتمع‌های زنجیره‌ای جهت شناساندن صنایع بومی و فرهنگ بومی شهر با وزن ۰/۲ و امتیاز ٤ (فرصت عالی) و تزریق فرهنگ غیربومی وتاثیر عملکرد این مجتمع بر سبک زندگی مردم با وزن ۲/. و امتیاز ۱(تهدید جدی) می‌باشد.

جدول ۱۱- استراتژی‌های ٤ گانه تحلیل SWOT

Table 11- 4 Strategies of SWOT analysis

استراتژی‌هایWO (حداقل- حداکثر، محافظه‌کارانه): در این استراتژی‌ها با بهره‌گیری از فرصت‌ها نقاط ضعف از بین برده می‌شود. ✓ با توجه به اینکه امکان برگزاری جشنواره‌ها نمایشگاه‌ها برای گروه‌های مختلف در محدوده موردمطالعه امکان‌پذیر است این امر باعث معرفی و به نمایش درآمدن صنایع‌دستی و فرهنگی بومی منطقه خواهد شد. ✓ وجود سابقه تاریخی در بخشی از منطقه موردمطالعه می‌تواند به‌عنوان فرصتی جهت جذب گردشگر مطرح باشد لیکن استفاده از این فرصت‌ها باعث جذب سرمایه و رونق اقتصاد منطقه خواهد شد. ✓ ترویج مراسم سنتی باعث رونق صنایع‌دستی منطقه و باعث شناساندن منطقه موردمطالعه خواهد شد.	استراتژی‌های SO (حداکثر-حداکثر، تهاجمی): در این نوع استراتژی‌ها بهره‌گیری از نقاط قوت از فرصت‌ها استفاده می‌شود. ✓ بهره‌گیری از چند عملکردی بودن فضای عمومی از جنبه‌های متفاوت در جهت شناسایی صنایع‌دستی و فرهنگ بومی منطقه ✓ عدم فرسودگی فضا و امن بودن فضا برای خانواده‌ها باعث ایجاد پتانسیل امکان برگزاری جشن‌ها و نمایشگاه‌ها برای گروه‌های مختلف سنی شده است. ✓ هم‌جواری با آثار تاریخی موجود کاربری‌های خدمات رسان باعث جذب خانواده‌ها و سابقه تاریخی قوی جهت جذب گردشگران می‌گردد.

[Downloaded from geographical-space.iau-ahar.ac.ir on 2026-11-28]

ادامه جدول ۱۱- استراتژی‌های ٤ گانه تحلیل SWOT

Continue of table 11- 4 Strategies of SWOT analysis

استراتژی‌های WT (حداقل-حداقل، تدافعی): در این استراتژی‌ها نقاط ضعف کاهش می‌یابند و از تهدیدها جلوگیری می‌شود. ✓ رسیدگی و ترمیم فرسایش ناشی از گذشت زمان وتاثیرات سوانح طبیعی همچون زلزله‌های مختلف تبریز باعث رونق بخشی فضاهای عمومی می‌شود. ✓ متناسب کردن کاربری‌های هم‌جوار باعث هویت بخشی به فضاهای عمومی و توجه به سابقه تاریخی فضای عمومی خواهد شد. ✓ ایجاد فضاهای سبز همخوان با کاربری‌های هم‌جوار، باعث ایجاد احساس راحتی برای همه اقشار جامعه در فضا خواهد بود.	**استراتژی‌های ST (حداکثر-حداقل، رقابتی):** در این استراتژی‌ها برای پرهیز از تهدیدات، از نقاط قوت استفاده می‌شود. ✓ با بسترسازی و ایجاد مسیرهای پیاده‌روی و محل‌های نشستن مناسب در طول مسیر که باعث افزایش ارتباط چهره به چهره شده و تعاملات اجتماعی قوی‌تر و پررنگ‌تر شده و می‌تواند از ایجاد گره‌های ترافیکی در محدوده فضای عمومی جلوگیری کند. ✓ هم‌جواری با آثار تاریخی باعث پررنگ شدن هویت ملی شده و همچنین با توجه به وجود بستر خلاق در محدوده می‌توان از ورود فرهنگ غیربومی در منطقه جلوگیری نمود. ✓با در نظر گرفتن این فضاهای عمومی به‌عنوان مکانی مطلوب جهت گذراندن اوقات فراغت می‌تواند باعث توجه بیشتر مردم و کودکان به بافت های سنتی ،محلی که در آن زندگی می‌کنند شوند و همچنین تأثیر مثبتی بر سبک زندگی آن محدوده داشته باشد

بحث و نتیجه‌گیری

احساس ضرورت مدیریت فضاهای عمومی شهری مستلزم رفع خلأهای موجود و شناسایی راه‌حل‌های مناسب جهت حل این مسئله است . برای بررسی این موضوع، و شناسایی نقاط قوت، ضعف‌ها، فرصت‌ها و تهدیدهای فضاهای عمومی در امور شهری، ابزارهای مختلفی وجود دارند . یکی از این تکنیک‌ها (SWOT) است که مورداستفاده پژوهش گران قرار می‌گیرد: بر اساس این تکنیک باید نقاط قوت، ضعف، فرصت‌ها و تهدیدهای فضاهای عمومی ازلحاظ هویت بخشی، ارزش اقتصادی، عدالت، تولید فرهنگی، دسترسی،هنر عمومی، سرزندگی،پایداری، جامعیت، عزت و حرمت و تناسبات بصری شناسایی گردد تا پس از شناخت واقع‌بینانه از وضع موجود بتوان نسبت به طراحی الگوهای برنامه‌ریزی برای رفع موانع اقدام کرد .این مقاله به دنبال شناخت نقاط ضعف ، قوت ، فرصت‌ها و تهدیدهای فضاهای عمومی در راستای ارتقاء این فضاها به فضاهای خلاق می‌باشد.

با توجه به یافته‌های تحقیق ازنظر درجه‌بندی و مقایسه فضاهای عمومی بررسی‌شده در این تحقیق فضاهای عمومی اعم از پارک ائل گلی،محوطه شهرداری مرکز ،میدان صاحب‌الامر ،میدان قطب،مجتمع لاله پارک و سنگفرش ولیعصر با توجه به جمع امتیاز نهایی ۲ تا ۳در سطح متوسط و سنگفرش تربیت با توجه به جمع امتیاز نهایی ٤ ازنظر عوامل داخلی در سطح عالی ازلحاظ فضای عمومی خلاق می‌باشند که همگی با اتخاذ تدابیر و سیاست‌های لازم قابلیت ارتقاء به فضای عمومی خلاق را دارا می‌باشند.همچنین با توجه به یافته‌های تحقیق مشخص گردید ازنظر عوامل

[Downloaded from geographical-space.iau-ahar.ac.ir on 2026-11-28]

داخلی، شاخص‌های وجود کسب‌وکارهای خلاق ،فرسایش ناشی از گذشت زمان، جنگ و سوانح طبیعی همچون زلزله‌های ویرانگر تبریز در ادوار گذشته،وجود امکانات حمل‌ونقل عمومی جهت دسترسی آسان،فرسایش ناشی از گذشت زمان که کارکرد اصلی فضا را دستخوش تغییر کرده است وجود سامانه‌های حمل‌ونقل مناسب برای رفاه عموم و دسترسی آسان ومداراگر بودن همه گروه‌ها ، امکان انجام فعالیت‌های انتخابی ، وجود نمایشگاه دائمی صنایع بومی و فرهنگ بومی، وجود سرزندگی جهت امکان استفاده مردم به‌صورت شبانه‌روزی،عدم وجود حصار اطراف سایت، وجود کاربری‌های خدمات رسان اطراف سایت ،چند عملکردی بودن سایت و وجود مسیر کندرو مناسب و ازنظر عوامل خارجی شاخص‌های بار مذهبی به‌عنوان محل تاریخی،توجه به سابقه تاریخی جهت جذب گردشگران،امکان برگزاری جشنواره‌ها و نمایشگاه‌ها برای گروه‌های مختلف سنی ، نازیبایی‌های بصری ،وجود زیرساخت‌های مناسب شهری ،عدم راحتی همه اقشار جامعه در فضا ،فرسودگی بافت ، ایجاد گره ترافیکی بستری برای خلق رویدادهای متنوع دارای اثرگذاری بر ارتقاء فضاهای عمومی به فضای خلاق می‌باشند.

همچنین از میان عوامل یادشده وجود سامانه حمل‌ونقل مناسب برای رفاه عموم و دسترسی آسان ، فرسایش ناشی از گذشت زمان که کارکرد اصلی فضا را که درگذشته محل تجمع و تعاملات اجتماعی مردم بوده است دستخوش تغییر کرده است، سابقه تاریخی قوی،چند عملکردی بودن ، مداراگر بودن به روی همه گروه‌ها و اقشار،امنیت و ایجاد بستر خلق رویدادهای متنوع از مهم‌ترین عوامل در ارتقاء فضاهای عمومی به فضای عمومی خلاق شناسایی گردیدند.

[Downloaded from geographical-space.iau-ahar.ac.ir on 2026-11-28]

References

- Acs, Z. J., & Megyesi, M. I. (2009). "Creativity and industrial cities: A case study of Baltimore". ***Entrepreneurship and Regional Development,****21*(4),421-439. 10.1080/08985620903020086.
- Amirashayeri, M., Tahmasebi, A.,& Sahabi, J. (2022). "Assessment and Analysis of Sociability and its dimensions in Urban Routes Based on the Role and Effect of the Quality of Man-made Environment (Case Study: Jomhuri Eslami Street, Mahabad)". ***Geographic Space***, 82, 7-19. [In Persian].
- Arefi, M.,& Meyers, W. R. (2003). "What is public about public space: The case of Visakhapatnam", India. ***Cities***, *20*(5), 331-339. https://doi.org/10.1016/S02642751(03)00050-7.
- Ashrafi, Y., Pourahmad, A., Rahnemaie, M. T.,& Rafieian, M. (2014). "Conceptualization and typology of contemporary urban public space". ***Geographical Urban Planning Research (GUPR),*** *4*(2), 435-464. https://doi.org/10.22059/jurbangeo.2014.53590.[In Persian].
- Bentley, Y. (2003). ***"Responsive Environments",*** Translated by: Mostafa Behzadfar, Tehran: University of Science and Technology Publishing Center. [In Persian].
- Berman, M. (1986). "***Take it to the streets: conflict and community in public space"***.Berlin: Dissent Pub.
- Bowen, H. P., Moesen, W., Sleuwaegen, L., (2008), "A composite index of the creative economy", ***Review of Business and Economics,*** *53*(4): 375-397.
- Brown, A.,&Kristiansen, A. (2009). ***Urban policies and the right to the City***, ***Rights, responsibilities and citizenship***.[online]: http://unesdoc. unesco. org/.
- Carmona, M., De Magalhães, C.,& Hammond, L. (2008). "***Public space: the management dimension".*** London: Routledge.
- Cooke, P. N.,& Lazzeretti, L. (2008). "***Creative cities, cultural clusters and local economic development"***.London: Edward Elgar Publishing.
- Correia, C. M. (2014). "Measuring creativity in the EU member states". ***Journal of Regional Research,*** 30, 7-26. http://hdl.handle.net/10017/26739.
- Detrt,B.(2000). " Urban design in the planning system: Towards better practice". ***London : CABE-Commission for Architecture&The Built Environment.***
- Ebrahimi, M. (2008). ***"Creative city meeting: Concepts, policies, case study of successful and unsuccessful cities"***, Tehran :Farhangsarai Niavaran pub. [In Persian].
- Florida, R. (2002). **"The rise of the creative class: and how it's transforming work, leisure, community and everyday life".** New York: Just Labour pub.
- Ghorbani, R., Hasanabadi, S., &Tourani, A. (2013). "Creative cities, a cultural approach in urban development***". Geographical studies of dry areas***, 11,2-33. [In Persian].
- Golany, G. S.,& Ojima, T. (1996). "***Geo-space urban design".*** London :John Wiley & Sons.
- Golkar, K. (2001). "Quality components in urban design". ***Safeh,*** 32,7-19. [In Persian].
Goodman, W. I.,& Freund, E. C. (1968). ***"Principles and practice of urban planning"***Washington, DC: ICMA distributing center.
- Gutten, A. (1979). **"Urbanization in the Service of Human"**, Translated by Hoshang Naghi, Tehran: National University Publications. [In Persian].
- Haghjoo, M. R., Zandieh, S.,& Ebrahimnia, V. (2013). "A framework for application of SWOT fechnique in spatial planning based on strategic thinking". ***Urban Structure and Function Studies,*** 3, 77-98. [In Persian].
- Hayden, D. (1997). "***The power of place: Urban landscapes as public history".*** New York: MIT press.
- Iran Statistics Center ,(2015)." ***Summary of population statistics of Iran in 2015***", Tehran: Iran Statistics Center pub. [In Persian].
- Kalantari, B., Yarigholi, V.,& Rahmati, A. (2012). "Public space and innovative city". ***MANZAR, the Scientific Journal of landscape,*** *19*(4), 74-79. [In Persian].

[Downloaded from geographical-space.iau-ahar.ac.ir on 2026-11-28]

- Kern, P.,& Runge, J. (2009)."KEA briefing: towards a European creativity index". **Measuring Creativity,** *191*:23-41.
- Khansefid, M. (2012). "Creative city and urban management". ***MANZAR, the Scientific Journal of landscape,*** 19, 92-95. [In Persian].
- Kloudova, J., &Stehlikova, B. (2010). "Creativity index for the CZECH republic in terms of regional similarities and geographic location". ***Economics & Management***. (13)1:100-109. https://api.semanticscholar.org/CorpusID:55113296.
- Landry, C. (2012). "***The creative city: A toolkit for urban innovators*.**" London: Earthscan Pub.
- Lang, J. (2006). ***"The creation of architectural theory, the role of behavioral sciences in the environment",*** Translated by Alireza Einifar, Tehran: Tehran University Pub. [In Persian].
- Lopes, M. N.,& Camanho, A. S. (2013). "Public green space use and consequences on urban vitality: An assessment of European cities". ***Social indicators research,*** *113*, 751-767. https://doi.org/10.1007/s11205-012-0106-9.
- Lynch, K. (2002). ***"Theory of good city form",*** Translated by Seyyed Hossein Bahraini, Tehran: Tehran University Pub. [In Persian].
- Madanipour, A. (1999). "**Design of urban space: An inquiry into a socio-spatial process"**. New York: Wiley Pub.
Mitchell, D. (1996). "Introduction: Public space and the city". ***Urban Geography,*** *17*(2), 127-131. https://doi.org/10.2747/0272-3638.17.2.127.
- Mohammadi, K., &Majidfar, M. (2010). "Note on Creative City", ***Research and Educational Monthly of Municipalities,*** 100,11-23. [In Persian].
- Pakzad, J. (2006). ***"Theoretical principles and process of urban design",*** Tehran: University of Tehran Pub. [In Persian].
- Pasaogullari, N.,& Doratli, N. (2004). "Measuring accessibility and utilization of public spaces in Famagusta". ***Cities,*** *21*(3), 225-232. https://doi.org/10.1016/j.cities.2004.03.003.
- Pratt, A. C. (2008). "Creative cities: the cultural industries and the creative class". ***Geografiska annaler: series B, human geography,*** *90*(2), 107-117. https://doi.org/10.1111/j.1468-0467.2008.00281.x.
- Pratt, A. C. (2009). "**Policy transfer and the field of the cultural and creative industries: What can be learned from Europe?".** Dordrecht: Springer Netherlands Pub.
- Pratt, A. C. (2010). "Creative cities: Tensions within and between social, cultural and economic development: A critical reading of the UK experience". ***City, culture and society,*** *1*(1), 13-20. https://doi.org/10.1016/j.ccs.2010.04.001.
- Qurchy,M.(2012). *"Creative city"*, ***Perspective magazine***,19: 7-20.
- Rabbani khourasghani, A., Rabbani, R., Adibi sade, M.,& Moazzeni, A. (2011). "Investigating the role of social diversity in creating creative and innovative cities, case study: Isfahan city".***Geography and Development,*** *21*(9),159-180. [In Persian].
- Rafieian, M.,& Alvandipour, N. (2016). "Conceptualizing the idea of the right to the city, in search of a conceptual model". ***Iranian Journal of Sociology,*** 16(2), 25-47. https://dorl.net/dor/20.1001.1.17351901.1394.16.2.2.8. [In Persian].
- Rafiyan, M.,& Sefaei, M. (2004). "Urban Public Spaces: Revision and Qualitative Evaluation**". Journal of *Honar-Ha-Ye-Ziba: Memary Va Shahrsazi***. 23,44-57. [In Persian].
- Rafiyan, M., Taqvai, A., Khadami, M.,& Alipour, R. (2012). "Comparative study of quality measurement approaches in the design of urban public spaces". ***Journal of Iranian Architecture & Urbanism(JIAU),*** 3(1),37-40. https://doi.org/10.30475/isau.2013.61953. [In Persian].
- Rahimi, M., Mardali, M., Daha, A.,& Falahzadeh, A. (2013). ***"Creative City, (Theoretical Foundations and Indicators)"***,Tehran: City Planning and Studies Center Pub. [In Persian].
- Saeedi, H.(2019)."Creative City*"* ***.Municipalities Magazine***, 100, 5-11.
- Shafiei, Z., Farkhian, F.,&Mirqader, L. (2013). "Isfahan as a creative city of handicrafts with a tourism development approach". ***Geography***, 43,61-83. [In Persian].

[Downloaded from geographical-space.iau-ahar.ac.ir on 2026-11-28]

- Shahabian, P., &Rahgozar, E. (2012). "Linking innovative environment with the city". ***MANZAR, the Scientific Journal of landscape,*** *19*(4), 67-73. [In Persian].
- Tavakoli, H., &ZHasanpour, H. (2012). "Investigation of creative city criteria with emphasis on sustainable urban development, a case study: Piranshahr", International Conference on Geography,Urban Planning and Sustainable Development, February 27, Thursday. University of Tehran, Tehran, Iran. [In Persian].
- Tibbalds, F. (1992). "***Making people-friendly towns: Improving the public environment in towns and cities***"**.** Parice:Taylor & Francis pub.
- Van der Spoel, E., Rozing, M. P., Houwing-Duistermaat, J. J., Slagboom, P. E., Beekman, M., de Craen, A. J.,& Van Heemst, D. (2015). "Association analysis of insulin-like growth factor-1 axis parameters with survival and functional status in nonagenarians of the Leiden Longevity Study". ***Aging,*** 11, 956-970. https://doi.org/10.18632%2Faging.100841.
- Vlachopoulou, C., &Deffner, A. (2011)."**Creative city: A new challenge of strategic urban planning?".** London:European Regional Science Association Pub.
- Walzer, M. (1986). "Public space-pleasures and costs of urbanity". ***Dissent,*** *33*(4), 470-475. [online]:www.pps.org.
- Zarkani, S., &Iskandran, M. (2014). "Investigation and evaluation of Mashhad city based on the indicators of the creative city**".** 7th National Conference on Urban Planning and Management with emphasis on urban development strategies, Thursday, November 12, Mashhad, Iran. [In Persian].

[Downloaded from geographical-space.iau-ahar.ac.ir on 2026-11-28]

Evaluation of urban public spaces with creative public space approach using SWOT model (case study: Tabriz metropolis)

Mohammadreza Ghorbanian tabrizi [1]*, Mohammadreza Pourmohammadi [2], Karim Hoseinzade dalir [3]

[1*] Ph.D Candidate, Geography and urban planning, Faculty of Planning and Environmental Sciences, University of Tabriz, Tabriz, Iran
[2] Professor of Geography and Urban Planning, Faculty of Planning and Environmental Sciences, University of Tabriz,
[3] Professor, Department of Geography and Urban Planning, Marand Branch, Islamic Azad University, Marand, Iran

Extended abstract

Introduction

In the new approaches to the city, the creative city has been proposed as a strategic method in the field of thinking, planning and implementing urban plans. This approach deals with the creative entry of citizens into different arenas of facing issues related to the city and towards the realization of the components of the idea of the right to the city (urban governance, social inclusion, cultural diversity in the city and social freedoms and the right to access urban services for all the residents of the city) takes a step. In this regard, there is a strong connection between public spaces and creativity. So, creative people need a space to live, work, inspire and show their works. Based on this, the metropolis of Tabriz is one of the historical cities and has a historical and cultural identity of Iran. Thus, paying attention to public spaces and creative approach in urban planning can play an essential role in the promotion of this metropolis in the national and international spheres. Therefore, the aim of this research is to identify the internal and external factors of the public spaces of this metropolis in order to investigate the creative city. For this purpose, the selected public spaces are Eel Goli Park, Center Municipal Area, Sahib-Al-Amar Square, Qutb Square, Lale Park Complex, Valiasr Pavement and Tarbiat Street and Walkway.

Methodology

This research is of fundamental-applied type. And the intended research method is based on strategic planning tools, based on this, using the SWOT technique, the internal (strengths and weaknesses) and external (opportunities and threats) situation of the planning environment has been identified. For this purpose, using the Delphi technique and targeted sampling of 60 experts and planners in the field of urban issues, including executive experts and university professors, the strengths, weaknesses, opportunities and threats of each of the mentioned public spaces in Tabriz metropolis It has been identified and scored.

Findings

The findings of the research indicate that in terms of grading and comparison of the public spaces investigated in this research, the public spaces, including El Goli Park, Center Municipal Area, Sahib Al Amr Square, Qhutb Square, Laleh Park Complex, and Valiasr Pavement, according to the sum of the final points 2 to 3 at the intermediate and Tarbiat street and promenade, according to the sum of the final score of 4, in terms of internal factors, they are at a high level in terms of creative public space, and all of them have the ability to upgrade to creative public space by adopting the necessary measures and policies. Paying attention to the findings of the research, it was determined that in terms of internal factors, the indicators of the existence of creative businesses, erosion caused by the passage of time, war and natural disasters such as the devastating earthquakes of Tabriz in the past, the existence of public transportation facilities for easy access, erosion caused by the passage of time

[Downloaded from geographical-space.iau-ahar.ac.ir on 2026-11-28]

which has changed the main function of the space, the existence of suitable transportation systems for public welfare and easy access and tolerance of all groups, the possibility of performing selective activities, the existence of a permanent exhibition of indigenous industries and indigenous culture, the existence of vitality for the possibility of people's use around the clock The absence of a fence around the site, the presence of service users around the site, the multi-functionality of the site and the presence of a suitable path and, in terms of external factors, indicators of religious burden as a historical place, attention to the historical record to attract tourists, the possibility of holding festivals And exhibitions for different age groups, visual ugliness, the existence of suitable urban infrastructures, the lack of comfort of all sections of the society in the space, the wear and tear of the fabric, the creation of a traffic knot and the creation of various events have an effect on the promotion of public spaces to creative spaces.

Also, among the factors mentioned are the existence of a suitable transportation system for public welfare and easy access, erosion caused by the passage of time that has changed the main function of the space, which has been a place for gathering and social interactions of people, a strong historical record, being multi-functional, being tolerant. For all groups, security and creating a platform for the creation of various events were identified as the most important factors in upgrading public spaces to creative public spaces.

Conclusion

Based on the findings of the research, one of the important strategies in investigating the creative city in Tabriz metropolis is to pay attention to the historical and native identity. So, according to the points of SWOT technique, the street and pavement of Tarbiat is in excellent condition as it is located in the area with historical identity. Based on this, one of the important solutions in the creative city is to maintain and improve the quality of the environment in the historical and native context. Because this will make this metropolis unique in the national and international arena. Also, one of the other important solutions in the creative city is to pay attention to pedestrian circulation and its proper design in urban planning. Because this causes more interactions and tranquility between citizens in public spaces.

Keywords: Creative city, Urban public space, Creative public space, Right to the city, SWOT.

[Downloaded from geographical-space.iau-ahar.ac.ir on 2026-11-28]